

Møte onsdag den 18. januar 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 42):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Jenny Klinge vil fremsette et representantforslag.

Jenny Klinge (Sp) [10:00:29]: På vegner av stortingsrepresentantane Marit Arnstad, Geir Pollestad, Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen, Trygve Slagsvold Vedum, Liv Signe Navarsete, Ivar Odnes, Janne Sjelmo Nordås, Heidi Greni og meg sjølv vil eg fremje eit representantforslag om kvalitet og innhald ved lensmannskontora etter gjennomføringa av politireforma.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:01]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Siv Jensen, Anniken Hauglie og Jon Georg Dale vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Marianne Marthinsen.

Marianne Marthinsen (A) [10:01:30]: Spørsmålet går til finansministeren.

Siden 2013 har arbeidsledigheten økt med rundt 40 pst. Det skapes nesten ikke jobber i privat sektor – faktisk er det 17 000 færre jobber i privat sektor nå enn det det var for to år siden. Norge var tidligere på toppen i andelen sysselsatte, men siden 2013 er vi blitt passert av land som Sverige, Danmark og Tyskland.

Regjeringen har dessverre konsekvent bommet i sine spådommer om hvordan norsk økonomi kommer til å utvikle seg. Gang på gang har vi fått servert den samme lekse om at budsjettene har vært godt tilpasset den økonomiske situasjonen, og gang på gang har vi sett at den veksten som vi har trodd skulle komme, har uteblitt.

I budsjettet som vi behandlet før jul, er det lagt til grunn at vi skal opp på 1,7 pst. vekst i år, og en veldig viktig forutsetning for at det skal kunne skje, er at vi får en solid vekst i eksporten, men så langt ser vi ingen tegn til det – tvert imot.

På mandag kom det nye tall fra SSB som viser at eksporten i 2016 ble redusert med 10,6 pst. fra 2015. Handelsoverskuddet, altså differansen mellom eksport og import, falt hele 36,3 pst. og er nå på det laveste nivået på 17 år. Dette er jo det alvorlige. Det handler ikke bare om petroleumssektoren. Til tross for lavere renter, til tross for lav kronekurs: Eksporten fra fastlandsbedriftene svekkes.

Det vi ser nå, er alvorlig, og jeg vil rett og slett be finansministeren om å dele sine tanker om de tallene som vi fikk fra SSB denne uken. Er de svakere enn finansministeren forventet? Hva mener hun at de betyr for hva slags forventninger vi kan ha om utviklingen i aktivitet og arbeidsledighet i året som vi nå er inne i?

Statsråd Siv Jensen [10:03:28]: Jeg vil gjerne dele både tall og tanker med representanten Marthinsen, og selv om Arbeiderpartiet fortsetter sin negative omtale av utviklingen i norsk økonomi, kan jeg nå presentere helt ferske tall fra SSB som vil bli publisert litt senere i dag. De viser at fra 2013 til 2016 har det vært et bortfall av om lag 50 000 arbeidsplasser – det er altså 50 000 færre sysselsatte i det petroleumsrelaterte næringsliv. Men i den samme perioden har det blitt skapt 80 000 nye arbeidsplasser. Det betyr at det netto er skapt flere arbeidsplasser enn det som har gått bort, og av de 80 000 har kun 20 000 kommet i offentlig sektor. Det betyr at den største veksten i sysselsettingen, den største veksten i de nye arbeidsplassene, kommer i privat sektor, som denne regjeringen har understreket gang på gang er det som må til for at vi skal få veksten i norsk økonomi opp.

Dette er gledelige tall, og de føyer seg inn i bildet av den noe større optimismen som nå sprer seg i norsk næringsliv. Vi får nå løpende rapporter fra ulike deler av næringslivet som tyder på at de ser lysere på situasjonen. Det regionale nettverket til Norges Bank melder om lysere tider, NHOs eget bedriftsbarometer melder om lysere tider. Det er bra. Jeg synes det er for tidlig å heise flagget og avlyse utfordringene, for det er fortsatt utfordringer, særlig i deler av Sør- og Vestlandet, men det går bedre. Det synes jeg vi skal glede oss over. I tillegg er det slik at noen av næringene i dette landet går formidabelt bra. Vi ser en kraftig vekst i turistnæringen, med flere hotellovernattninger i Norge nå enn året før. Vi ser at fiskerinæringen setter stadig nye eksportrekorder. Det er mye som går i riktig retning, og jeg hadde håpet at også Arbeiderpartiet var i stand til å glede seg litt over det.

Marianne Marthinsen (A) [10:05:30]: Arbeiderpartiet er åpenbart i stand til å glede seg over det som går bra, og hvis vi nå får publisert nye tall som viser at det etter syv kvartaler på rad hvor all jobbvekst har kommet i offentlig sektor, nå ser noe bedre ut i deler av privat sektor, så er det fint – åpenbart. Men det er finansministeren selv som har lagt fram et budsjett hvor man har forutsatt at vi må ha vesentlig vekst i eksporttallene for at vi kan nå opp til direkteanslagene som man baserer seg på for at vi skal komme opp til 1,7 pst., og det er – med de eksporttallene som ble presentert fra SSB på mandag – vanskelig å se at vi er på vei dit. Vi har et fall på over 4 pst. i verdien av eksporten. Dersom vi skal klare å erstatte bortfallet av petroleumsinntekter, er det i eksporten fra fastlandsbedriftene at veksten er nødt til å komme, og istedenfor en vekst på over 4 pst., som 1,7 pst. vekst i økonomien totalt forutsetter, ser vi nå et fall på i overkant av 4 pst. (Presidenten klubber.) Det ville være interessant å høre fra finansministeren hva hun mener om disse tallene.

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Siv Jensen [10:06:47]: Jeg har i mange sammenhenger gitt uttrykk for at selv om vi ser at det lysner, er det fortsatt noe usikkerhet å spore i deler av eksportrelatert næringsliv, som gjør at noen har holdt tilbake investeringer. Men samtidig kommer det veldig mange interessante nyheter. Jeg besøkte Vesterålen i forrige uke. Der snakker fiskeriindustrien nå om «homesourcing» i stedet for «outsourcing» – de vil altså trekke arbeidsplasser hjem og begynne å produsere på en helt annen måte enn de tidligere har gjort. Det tyder på at optimismen kommer tilbake, og det betyr også at fordi vi har styrket konkurransevnen til store deler av industrien og konkurranseutsatt næringsliv, finner man det nå mer lønnsomt å trekke arbeidsplasser hjem. Det samme har Norsk Industri snakket om i ulike sammenhenger. Så ja, det er riktig at vi har stått og fortsatt står i en utfordring for norsk økonomi, at vi skal erstatte bortfallet av hyperavkastningen som oljeindustrien har gitt oss, men disse tallene som jeg nå presenterer fra SSB, tyder på at vi går i riktig retning, og derfor kan kanskje Arbeiderpartiet snart slutte å svartmale situasjonen.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingssspørsmål – først Tore Hagebakken.

Tore Hagebakken (A) [10:08:00]: Som sagt viser SSB-tallene at handelsoverskuddet falt til det laveste nivået på 17 år i fjor. Eksportfallet gjelder ikke bare oljesektoren, også eksporten fra fastlandsindustrien er svekket. Finansministeren har lenge vært opptatt av å prate om at nå snur det, men oppgangen har latt vente på seg. Nå hører vi finansministeren prate om at det er lysere tider. Så det ikke hersker noen tvil: Arbeiderpartiet er ihuga tilhenger av lysere tider. Vi prøver på ingen måte å svartmale, men vi synes det er greit å få klarhet i finansministerens vurdering her. Derfor blir mitt spørsmål om hun fortsatt tror på egne anslag i budsjettet fra i høst, eller om disse tallene gir grunn til bekymring, til tross for meldingen om lysere tider.

Statsråd Siv Jensen [10:09:04]: Finansdepartementet legger frem så gode anslag de mener de er i stand til å gi, også basert på det faktum at det er mer usikkerhet nå enn det har vært. Det er mindre usikkerhet når det gjelder hvordan vi vurderer utviklingen i norsk økonomi, men det er større usikkerhet i verden rundt oss. Det påvirker også Norge. Som en liten, åpen økonomi som er helt avhengig av handel med utlandet, betyr det noe for oss hvordan det går i de markedene vi tradisjonelt handler med. Så ja, jeg er opptatt av at vi skal få eksporten opp igjen, og forutsetningene for det ligger nå til rette – lav rente, styrket konkurransevne, moderate lønnsoppgjør og ikke minst alle de virkemidlene som regjeringen har tatt i bruk i budsjettene. Vi har sagt nå gjennom tre år at vi må få stimulert det som legger til rette for vekst. Derfor har vi satset på infrastruktur, derfor har vi satset på forskning, derfor har vi satset på kunnskap, og derfor har vi satset på et konkurransedyktig skattesystem. Summen av disse virkemidlene vil virke, og vi ser allerede at det lysner.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgingssspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:10:19]: Mitt inntrykk er også at Arbeiderpartiet er tilhenger av lysere tider, bare de ikke kommer for brått på i 2017. Det kunne jo få noen konsekvenser.

Jeg vil gå tilbake til det som var noe av innledningen i hovedspørsmålet, og det var handel. Som vi vet, pågår det et stort forum i et annet land akkurat nå. Der sitter vel noen av disse åtte milliardærene som sies å eie mer enn halve verden. Men det er vel ingen tvil om at globaliseringen også tjener Norge. Jeg skjønner at Fremskrittspartiet inntil videre også er tilhenger av EØS-avtalen. Samtidig er det mye som tyder på at globaliseringen har gitt god effekt samlet i ulike land, men at de enkelte land ikke har maktet å fordele til bredden i befolkningen.

Hvordan ser finansministeren på det aspektet?

Statsråd Siv Jensen [10:11:21]: Det er jeg helt enig i. Noe av det Norge har lyktes med, er at vi har nytt godt av å ha en åpen økonomi og betydelige handelsavtaler med verden rundt oss, noe som gjør at vi får avsetning på markedene våre. Vi har også hatt en bred politisk enighet om at vi skal ha en god fordelingspolitikk som bidrar til små forskjeller. Vi er et av landene i verden med aller minst forskjeller.

Men at utviklingen har vært annerledes i f.eks. USA, er en av årsakene til at innbyggerne sier fra. Jeg mener at vi som er politikere, har et ansvar for å lytte til innbyggerne og ta dem på alvor. Jeg tror det er noe av det som mange politikere i andre land nå merker, at man ikke i tilstrekkelig grad har vært opptatt av å ta hensyn til hele befolkningen. Da får man til slutt folk som sier fra.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgingssspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:12:29]: Av dei tiltaka som Framstegspartiet og regjeringa har sett i verk mot arbeidsløyse, er det ikkje så mange som synest å ha verka så langt – så gler me oss dersom det vert ei ny tid frå i dag. Men etter at Siv Jensen overtok som finansminister, har ho auka drivstoffavgiftene, bompengavgiftene og satsane for parkeringsavgifter – berre for å nemne nokre. Det er likevel ikkje det verste for min del. Det Framstegspartiet har prioritert, er skattelette, men for dei aller rikaste – utan at det har vorte ei mengd jobbar av det. Då Senterpartiet var i regjering, skapte me 44 000 arbeidsplassar kvart år, 75–76 pst. i privat sektor. Det bildet er snutt på hovudet med Framstegsparti-regjering. No har veksten vore i offentleg sektor, spesielt i byråkratiet. Aftenposten skreiv i fjor haust at veksten i statleg byråkrati har eskalert – over 1 500, skreiv dei.

Gjennom alle reformer sentraliserer regjeringa statlege arbeidsplassar vekk frå distrikta. Er veksten i statleg byråkrati i Oslo regjeringa og Framstegspartiets svar på arbeidsløyse, på å redusere arbeidsløysa på Sør-Vestlandet og i Noreg elles?

Statsråd Siv Jensen [10:13:34]: Her var det mye på en gang, men det hadde vært en fordel om representanten Navarsete hørte på de tallene jeg nettopp presenterte. Det har altså vært skapt 80 000 nye arbeidsplasser – det store flertallet av dem i privat sektor, ikke i offentlig sektor. Når det gjelder utviklingen i offentlig sektor, har den stør-

ste veksten kommet i politiet, i sykehusene og i skolene, altså på områder hvor denne regjeringen gikk til valg på at vi skulle ha flere hender i arbeid. Det har vi levert på. Det er også sånn at noen avgifter har gått opp, men samlet sett har denne regjeringen redusert skatter og avgifter med 21 mrd. kr. Bare når det gjelder bil, som Navarsete var opptatt av, har de samlede netto lettelsene for bilistene nå kommet opp i 1,5 mrd. kr. Så jeg har ingen ting å skamme meg over når det gjelder å ivareta bilistenes interesser. Det har også et distriktsperspektiv, i erkjennelsen av at det er mange mennesker i vårt land som ikke har et kollektivtilbud å ty til. Jeg mener Navarsete tar feil når hun hevder at denne regjeringen sentraliserer. Vi er opptatt av å forvalte skattebetalernes penger på en god måte, og det mener jeg de reformene vi har gjennomført så langt ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Terje Breivik – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Breivik (V) [10:14:56]: Det har aldri vore gjort meir i regi av storting og regjering for å leggja optimalt til rette for norsk næringsliv og industri enn i denne perioden: lågare skatt på næringsverksemd og arbeidsplassar, rekordtilgang på risikokapital, ei historisk satsing på kunnskap, forskning og teknologiutvikling. Venstre og samarbeidspartia kom ikkje akkurat til duk og dekkja bord då me fekk makta for tre og eit halvt år sidan. Me arva ein næringspolitikk frå åtte år med raud-grønt styre, som kvilte seg rimeleg einsidig på den eventyrlege aktiviteten i oljesektoren. Eg skulle ynskt at Arbeidarpartiet, det største partiet i den førre regjeringa, hadde vore noko meir audmjuke og konstruktive med tanke på dei utfordringane som krisa i oljesektoren representerer. Det trur eg at dette huset, og ikkje minst norsk næringsliv og norske arbeidsplassar, hadde stått seg på.

Spørsmålet er om statsråden er samd i eit slikt ynske.

Statsråd Siv Jensen [10:16:01]: Ja, det er jeg enig i.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgingsspørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:16:12]: Og folk undrer seg over hvorfor det heter: En stemme til Venstre er en stemme til Fremskrittspartiet.

Et trekk ved den økonomiske politikken til regjeringen de siste tre årene har vært en profil i skattepolitikken som har kommet de aller rikeste til gode, og få andre. Mens personer med vanlig inntekt og lav inntekt har fått småpenger, har de rikeste i landet fått millioner på millioner.

Finansministeren har ikke på noe tidspunkt lyttet til rådene fra verken det overveldende flertallet av økonomer i den norske samfunnsdebatten eller Scheel-utvalget, som har anbefalt å redusere skatten på inntekt og øke den tilsvarende på eiendom for å få kontroll på boligkrisa. Det kunne også stimulert til flere investeringer i næringslivet. Nå bindes milliarder som kunne bidratt til å skape nye arbeidsplasser, opp i overprisede bygårder i Oslo. Hvorfor har ikke finansministeren og regjeringen tatt noen grep for å sørge for å få kontroll på boligmarkedet og slutte å gamble med vanlige folks boliglån?

Statsråd Siv Jensen [10:17:17]: Ja, men det har denne regjeringen gjort.

Men la meg først tilbakevise en påstand. Det er ikke slik at skattelettelsene denne regjeringen har gitt, primært har gått til de rike – det er ikke riktig. Det er kun en liten andel av skattereduksjonene som har gått til å redusere formuesskatten, resten har gått til skattelette til vanlige folk og til næringsliv. Noe av dette trodde jeg SV var enig i.

Når det gjelder bolig, er det viktigste vi kan gjøre, å rette opp skjevheten mellom tilbud og etterspørsel i boligmarkedet. Det har vært bygget for lite, og det har den regjeringen SV satt i, et betydelig ansvar for at de ikke gjorde noe med. Nå har det snudd, og det er bra. Men boligsatt står ikke på min agenda. Det vi derimot har gjort, er å stramme inn deler av skattesystemet når det gjelder sekundærbolig, fordi vi ønsker å komme til livs noe av den spekulasjonen som vi bl.a. har sett utvikle seg i Oslo. Det var en del av det vi la frem i den nye boliglånsforskriften som ble vedtatt før jul.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:18:34]: Mitt spørsmål går til arbeids- og sosialministeren.

Rett før jul kom Nav-rapport 1-2016 «Fattigdom og levekår i Norge», som viser at det er stadig større forskjeller og flere fattige i Norge. Rapporten viser en sterk vekst i andelen med lav inntekt blant enslige forsørgere og også i barnefamilier. Andelen barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt har økt de siste ti årene og utgjør nå hele 92 000 barn. Vi vet at det er mye mer arbeidsledighet, og vi vet at over halvparten av disse barna har innvandrerbakgrunn.

Både integrering og arbeid er det krevende å lykkes med på kort sikt. Vi er alle enige om at arbeid er det viktigste tiltaket og den sikreste veien ut av fattigdom. Men vi må også komme med alternative tiltak mot barnefattigdom for dem som ikke klarer å komme i arbeid, og for dem som er midlertidig ute av arbeid. I samarbeidsavtalen mellom regjeringa, Kristelig Folkeparti og Venstre ble vi enige om å utarbeide en tiltakspakke rettet mot barn i fattige familier. Strategien «Barn som lever i fattigdom» er den første i sitt slag. Den inneholder mange gode tiltak, som i stor grad handler om å begrense opplevelsen av det å være utenfor, nemlig å gi disse barna mulighet til fritidsaktivitet o.l.

Så vet vi også at de sentrale overføringsordningene til barnefamiliene – kontantstøtte, barnetrygd, foreldrepenger, støtte til adopsjon osv. – er avgjørende for disse familiene. Det er svært viktig for familier med lave inntekter. Som KrF-er er jeg vant til at flere vil fjerne kontantstøtten, men nå er det også en debatt om – iallfall diskuterer og ønsker mange partier – å fjerne barnetrygden. Min opplevelse er at den er i fritt spill.

Det viktige er iallfall at en har ulike tiltak som kan trefte ulike grupper med mennesker som lever i fattigdom. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke grep ønsker hun å ta for å sørge for at vi bekjemper fattigdom, og da spesielt fattigdom blant barn?

Statsråd Anniken Hauglie [10:20:31]: Det finnes knapt noe område som det er viktigere å ha stor oppmerksomhet på enn det å sikre barn og unge en trygg oppvekst. Selv om få barn i Norge lever i absolutt fattigdom, som

altså mangler det helt grunnleggende – som tak over hodet, mat og klær – vet vi likevel at det er for mange barn og unge som vokser opp under forhold som vi ikke ønsker at de skal gjøre. Flertallet av de barna – som også representanten var inne på – vokser opp i innvandrerfamilier.

Den største forskjellen mellom dem som lever i fattigdom, og dem som ikke gjør det, er hvorvidt man er i jobb eller ikke. Utdanning og helse spiller inn. Barn av foreldre som har lav utdanning og som står utenfor arbeidslivet, har større sannsynlighet for selv å havne der. Med andre ord: Sosiale forskjeller reproduseres, og det må vi forhindre. Da er det viktig med god skole til barna, tidlig innsats, gratis helsetjenester og målrettede fattigdomstiltak, og vi må sørge for å inkludere flest mulig i jobb.

Som representanten var innom, har vi lagt fram en egen strategi mot barnefattigdom. For å nevne noen av tiltakene: De nasjonale tilskuddsordningene er styrket, flere barn og unge får nå delta i ferie- og fritidsordninger, det er innført rimeligere barnehageplasser og gratis kjernetid for barn i lavinntektsfamilier, viktige tjenester som familieverntjenesten, helsestasjon og skolehelsetjenesten er styrket. Dette er gode lavterskeltiltak, som nettopp når utsatte barn og unge. Tilskuddsordningen for å følge opp barn av psykisk syke og barn av rusmisbrukere er styrket. Her står de fire borgerlige partiene sammen.

Regjeringen har i tillegg lagt fram en opptrappingsplan for rusfeltet og en nasjonal strategi for boligsosialt arbeid, hvor bl.a. bostøtten til store barnefamilier er styrket. Det er med andre ord ikke ett enkelt tiltak som løser dette problemet, men – tvert om – summen av alt det vi gjør for å inkludere foreldrene i jobb, gi en god skole til barna, men også at vi har gode velferdsordninger som treffer godt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:22:31]: Takk for grundig svar. Som sagt er jeg enig i at kvalifisering, utdanning og arbeid er det viktigste og sikreste tiltaket ut av fattigdom, men jeg vil likevel påstå at arbeidslinja har vært hovedstrategien til alle regjeringene de siste årene. Likevel ser vi at antall barn som vokser opp i fattige familier, har økt. Derfor er, som jeg pekte på, generelle ordninger som f.eks. barnetrygden viktig for mange, og spesielt viktig for de aller fattigste. Jeg har sett at halvparten av Høyres programkomité har anbefalt at barnetrygden fjernes og erstattes med støtte til barnehage og SFO. Det vil være mest krevende for dem som har minst. Og så vet en også at barnehage og SFO ikke er noe en får i veldig mange år, mens barnetrygden er noe en får opp til en er 18 år. Tidligere statsminister Kåre Willoch har hatt glimrende sitater om hvor viktig barnetrygden er, og det er også fordi det må fødes flere barn for å klare velferden framover. Men hva mener statsråden? Er hun enig med den delen av programkomiteen som ønsker å fjerne barnetrygden? Eller ønsker hun å videreføre barnetrygden som en universell ordning?

Statsråd Anniken Hauglie [10:23:35]: Jeg skal ikke forskuttere hva Høyres landsmøte skal vedta i denne sammenheng. Selv er jeg en varm forsvarer av barnetrygden. Vi får se hva landsmøtet kommer til å vedta til slutt.

Som jeg var inne på i mitt hovedsvar, er flertallet av de barna som vokser opp i inntektsfattige familier, innvandrerbarn. Det viser hvor viktig det er at man klarer å inkludere flere av foreldrene deres i jobb. Her er norskopplæ-

ring viktig, og kvalifisering til jobb er viktig. Vi har bl.a., i samarbeid med partene, tatt et initiativ for å få på plass et hurtigspor for dem som står nær arbeidslivet av dem som kommer til landet vårt nå. Vi skal bl.a. ta lønnstilskudd mer i bruk. Partene har forpliktet seg til å ta imot dem som kommer nå og inkludere dem i jobb. Vi har satt i gang yrkesveiledning på mottak. Det er avgjørende viktig nå at de som kommer til landet vårt, får tilstrekkelig med kvalifikasjoner og kommer seg i jobb, slik at vi bidrar til at flere klarer å stå på egne bein og forsørge seg selv og sin familie. Og igjen: Det er summen av det vi gjør nå for å inkludere flere i jobb og sørge for kvalifikasjoner til flere, som kommer til å vise at vi kommer til å lykkes.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Olaug V. Bollestad.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:24:53]: Jeg er enig med statsråden i at det er mange grunner til at familier lever i fattigdom. Det er ikke ett enkelt svar.

I Dagbladet i dag er det en fantastisk historie om en mor og en ME-syk gutt som har fått pleiepenger. Det er flott, og vi støtter dette med pleiepenger og utvidelsen av det. Likevel er det mange behandlinger som varer lenger enn et år. Ved veldig mange behandlinger vet vi det er best hvis ungene får lov til å være hjemme. Derfor har vi sammen satset på hjemmesykehus, for vi vet at det er best for ungene. Forslaget fra regjeringen er at lønnen skal gå ned til 66 pst. etter ett år.

Hva tenker statsråden om en enslig mor som ønsker å følge ungen sin lenger enn det ene året, og får 66 pst. lønn, og hva tror hun ungene vil tenke om å være skyld i at man får mindre å rutte med, fordi de ønsker å ha mor hjemme i en alvorlig situasjon?

Statsråd Anniken Hauglie [10:26:04]: Det er ingen tvil om at reformering av pleiepengeordningen er en ordning som de fire partiene har stått sammen om, både i opposisjon og også nå. Det er helt riktig at vi nå foreslår en endring hvor man, som representanten er inne på, går ned til 66 pst. Slik sett sidestiller man denne ordningen med sykefravær og sykelønnen ellers. Det som var viktig for oss å få på plass, var nettopp at man skulle innlemme langt flere i ordningen ved å lempe på sykdomskravet, vi har gjort den mindre byråkratisk, flere kommer inn i ordningen, og aldersgrensen er utvidet til 18 år. Det vi nå gjør, innebærer at dobbelt så mange barn kommer inn i ordningen, og at budsjettet også dobles. Saken ligger nå til behandling i Stortinget, og jeg håper på bred oppslutning om den. Det viktigste for oss har nettopp vært å reformere ordningen, slik at flere kommer inn og får den hjelpen til å kunne pleie sine syke barn hjemme, enn det som var mulig før.

Presidenten: Lise Christoffersen – til oppfølgingsspørsmål.

Lise Christoffersen (A) [10:27:15]: Tiltakspakke for å avbøte fattigdom er vel og bra, men arbeidsledighet er og blir viktigste årsak til fattigdom, og det gjelder også barn med arbeidsledige foreldre. Ledigheten er den høyeste på over 20 år. Sysselsettingsandelen har gått ned. De sosiale forskjellene har økt. Det er for liten jobbskaping i

privat sektor. Mange går nå ut av dagpengeperioden og AAP, med sosialhjelp som eneste alternativ. Mange med nedsatt funksjonsevne står ufrivillig utenfor arbeidslivet. Ungdomsledigheten er høy. Det samme gjelder også innvandrere. Nyankomne flyktninger skal integreres.

Da Arbeiderpartiet i denne situasjonen stilte spørsmål til regjeringa om hvilke nye tiltak mot ledighet som planlegges i budsjettet for 2017, var det skriftlige svaret fra regjeringa: ingen. Regjeringa har tydeligvis ikke annet råd til de fattige som trenger jobb, enn at de må være mer framoverlent. Mitt spørsmål er da: Er statsråden fornøyd med regjeringas resultater i kampen mot fattigdom og mot ledighet i inneværende stortingsperiode?

Statsråd Anniken Hauglie [10:28:22]: Det viktigste er jo hvorvidt politikken gir resultater eller ikke. Finansministeren har i sitt svar allerede informert Stortinget om at vi nå ser at det skapes flere jobber, 80 000 flere jobber er skapt. Vi må være klar over den situasjonen vi nå har hatt i olje- og gassektoren – 50 000 arbeidsplasser er borte i løpet av to–tre år. Det er en krevende situasjon å skulle klare å demme opp for den nedgangen, men nå viser resultatene at det skapes jobber også i privat sektor. Med de tiltakspakkene vi har vedtatt i statsbudsjettet, og med statsbudsjettet i stort, kommer enda flere jobber til å skapes, flere bedrifter vil få kontrakter. Alle prognoser viser nå at vi er på rett vei, men vi skal ikke på noen som helst måte lene oss tilbake. Tvert imot skal vi også fortsatt jobbe hardt for at enda flere jobber skapes, for, som også representanten sier, det er arbeid som er den viktigste forskjellen mellom dem som lever i inntektsfattigdom, og dem som ikke gjør det. Nå ser vi også at arbeidsledigheten flater ut, nedgang i 14 av landets fylker. Det er jeg glad for, selv om vi fortsatt skal jobbe mer.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:29:34]: Økt barnefattigdom – det gjelder de mest sårbare blant oss. Statsråden sier hun forstår disse menneskenes situasjon, men det som skjer, er at det strammes inn økonomisk. Overgangsstøtten for enslige foreldre med barn under tre år er strammet inn, og regjeringa har fått støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre til å sette et tak for uføretrygd og behovsprøvd barnetillegg på 95 pst. av inntekt før uførhet. Det rammer familier med mange barn – det er dem det gjelder, de med mange barn, og hvor foreldrene hadde lav inntekt før de ble uføre.

Etter Senterpartiets syn må alle familier ha en minsteinntekt til et nøkternt livsopphold, og mitt spørsmål er: Hvorfor støtter ikke statsråden Senterpartiets grunnsyn om behovsprøvd barnetillegg uten tak for folk som er uføre og har mange unger?

Statsråd Anniken Hauglie [10:30:31]: Her var det flere spørsmål i ett. – Overgangsstønaden er endret ved flere anledninger og av skiftende regjeringer. Hovedbegrunnelsen for de endringene man har gjort, er at man ønsker å styrke arbeidslinjen og bidra til at også enslige mødre kommer seg i jobb. Nå har man også strammet inn utdanningskravet, men fortsatt er det fullt mulig å ta utdanning også mens man går på overgangsstønad. Det har

vært viktig for denne regjeringen og Stortingets flertall at arbeidslinjen skal stå fast, at det skal lønne seg å jobbe. Det er bakgrunnen for at Stortinget vedtok at summen av uføretrygd og barnetillegg ikke skal overstige 95 pst. av tidligere inntekt.

Så er det en overgangsordning på tre år. Den overgangsordningen er nå forlenget med ytterligere to år som en del av budsjettforliket, slik at de familiene det gjelder, skal ha muligheten til å tilpasse seg økonomisk. Men jeg står fast på – og jeg forsvarer – at det skal lønne seg å jobbe. Det betyr at summen av trygd og stønad ikke skal overstige den inntekten man hadde tidligere.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:31:46]: Å redusere barnefattigdommen er ingen enkel jobb – godt illustrert ved den førre regjeringa som skulle fjerne han med eit pennestrøk, mens fasiten var at talet på fattige ungar gjekk opp med 25 pst. Men det fritek ikkje denne regjeringa for ansvar. Statsråden nemnde i sitt første svar ein del gode og veldig målretta tiltak som er gjennomførte. Fremst blant dei er gratis kjernetid for tre–femåringar i barnehage som gjer at titusenvis av ungar no får billigare barnehageplass. Ho nemnde også styrking av skulehelsetenesta og styrking av familievernkontor. Det er vel og bra. Det dei tiltaka har til felles, er at dei ikkje er føreslått av regjeringa. Dei har kome på plass etter budsjettforlik med Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget.

Spørsmålet mitt er kort og godt: Når har regjeringa sjølv tenkt å ta initiativ til tiltak som målretta vil redusere barnefattigdommen?

Statsråd Anniken Hauglie [10:32:46]: Som jeg var inne på i mitt hovedsvar, er mange av de tiltakene som jeg nevnte, noe som de fire borgerlige partiene står sammen om. Det er ingen tvil om at budsjettforlikene også har bidratt til å forsterke det arbeidet som regjeringen har vært opptatt av. Så det er på ingen måte et forsøk på å undergrave samarbeidspartienes innsats. Tvert imot, jeg nevnte det i mitt hovedsvar.

Regjeringen er opptatt av, som jeg også nevnte, at den viktigste forskjellen mellom dem som lever i inntektsfattigdom, og dem som ikke gjør det, er hvorvidt man har en jobb eller ikke. Det er igjen påvirket av hvorvidt man har kompetanse og utdanning eller ikke, og hvilken helsesituasjon man er i. Det er bakgrunnen for at regjeringen har en rekke tiltak for å få folk i jobb – selvfølgelig gjennom å bidra til at det skapes flere jobber, og til at flere kvalifiseres for jobb. Derfor er vi så opptatt av skole, at vi skal ha en god skole og god utdanning til barna. Det er det viktigste tiltaket for å forhindre reproduksjon av sosiale forskjeller. Derfor er vi opptatt av at vi skal få til bedre helsetjenester for dem som sliter. I den forbindelse er særlig opptrappingsplanen for rusfeltet viktig.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgings-spørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:33:59]: Det er ganske interessant å høre regjeringen forsvare grovt usosiale kutt med arbeidslinja, at det alltid skal lønne seg å jobbe,

samtidig som de bruker nesten 300 mill. kr på å betale friske foreldre for ikke å jobbe. En av de store prioriteringene til denne regjeringen har jo vært å styrke kontantstøtta, som er svært dårlig politikk både i et likestillingsperspektiv og i et integreringsperspektiv. Hvis man er opptatt av det statsråden snakket om i stad, å få flere foreldre ut i jobb, og da spesielt foreldre med innvandrerbakgrunn, er det en fordel ikke å betale dem penger for å la være å benytte seg av barnehage.

Så er det ikke alle som har den luksusen at de får betalt for ikke å jobbe, fordi uføre forsørgere får kutt. I fjor ble 367 av de fattigste familiene i Norge fratatt 29 000 kr i snitt – i kutt. Det er et helt vanvittig kutt som skaper fattigdom og sosial nød. Hvorfor taler regjeringen med to tunger når de hele tida messer om arbeidslinja?

Statsråd Anniken Hauglie [10:35:05]: Som jeg nevnte i mitt forrige svar, ble måten barnetillegget skulle håndteres på, vedtatt med et flertall i Stortinget. Vedtaket var at man ikke skulle la summen av barnetillegg og uføretrygd overstige 95 pst. av tidligere inntekt. Så har det blitt vedtatt en overgangsordning, først med tre år, deretter med to år. Det er flere enn denne regjeringen som har vært opptatt av hvordan barnetilleggene påvirker innlåsning i trygd, bl.a. flere ekspertutvalg, som også den forrige regjeringen satte ned.

Når det gjelder kontantstøtten, er det ikke noen tvil om at heving av den først og fremst ikke var denne regjeringens hovedprioritet, men gjennom forlik i Stortinget har man valgt å øke den, og det synes jeg er helt greit. Man snakker om kontantstøtten som om det er noe man får til evig tid. Det er en relativt kort tid av barnets første leveår man kan motta kontantstøtte, og jeg syns det er til å leve med at noen familier som da ønsker å velge annerledes, får mulighet til det ved å få kontantstøtte.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:36:21]: Mitt spørsmål går til landbruksministeren.

Ulvesaka handlar om folk sin tryggleik i kvardagen. Ulvesaka handlar om folk si moglegheit til å bruka naturressursane for å skapa verdiar og arbeidsplassar, bl.a. ved å la dyra bruka beiteressursane.

Men ulvesaka handlar òg om ei sak der folk rundt om i landet no reiser seg i protest mot det dei opplever som eit samrøre av byråkrati, juridisk ordkløyving, lakksko, statsarroganse og den manglande respekten regjeringa har for Stortingets ulvevedtak. Det gjekk så langt at stortingsrepresentantar frå regjeringspartia, Høgre og Framstegspartiet, denne vinteren har demonstrert mot si eiga regjering på plenen framfor Stortinget. President, det var mykje bra folk på plenen den dagen!

Saka handlar om dei vedtaka Stortinget har gjort for å følgja opp den todelt målsetjinga: Skal dei verta følgde opp av regjeringa, eller ikkje? Det vil seia å ha rom for både rovdyr og beitedyr.

I går gav regjeringa, ved klima- og miljøvernministeren, si utgreiing til Stortinget. Det var lite konkret. Det var tolv punkt, men det var tolv punkt som ikkje gav nokre teikn på at regjeringa ville følgja opp stortingsvedtaket. Så mitt spørsmål til statsråd Dale er: Er det sånn at

verneinteressene har vunne den interne kampen i regjeringa, og at landbruksministeren har tapt?

Statsråd Jon Georg Dale [10:37:57]: Rovdyrpolitikken er utvilsamt ei av dei største utfordringane for norsk landbruk, for det er heilt rett som Senterpartiet beskriv det, at mange opplever at dei ikkje kan utnytte naturressursane slik dei tidlegare har gjort. Eg kjenner bønder som har gått på kadaverjakt. Det handlar om å søkje opp sine eigne kadaver, tekne av rovdyr. Det handlar ikkje berre om å få erstatta dei økonomiske tapa, slik det ofte handlar om i den politiske debatten. Det er livsverket til folk som går over ende. Eg har stor respekt for den situasjonen folk opplever at det gjev.

Det gjer at det er avgjerande viktig at vi faktisk klarar å forvalte rovdyrpolitikken i tråd med Stortingets vedtak. Det legg denne regjeringa til grunn, og vi har også søkt å gjere det i spørsmål om lisensfelling av ulv no. Men det er krevjande når ein frå Lovavdelingas side meiner noko anna enn Landbruksdepartementet og eg opphavleg meinte: at det var tilstrekkeleg heimel for felling. Vi er nøydde til å ha dei lovheimlane vi treng viss vi skal gjere vedtak, og vi kan ikkje opptre i strid med det.

Samtidig er det avgjerande viktig, både for beitenæringa og dei interessene dei skal vareta, for folk i distrikta og ikkje minst for dei som representanten Pollestad omtalar som «verneinteressene», at vi faktisk evnar å forvalte sonedelinga tydeleg. Det varsla klima- og miljøministeren veldig klart i går: lågare terskel for uttak, for å redusere risikoen for beitenæringane. Og så jobbar både eg og klima- og miljøministeren vidare med å sjå på kva handlingsrom vi har til raskt, på kort sikt og også eventuelt på lengre sikt, å klare å forvalte det bestandsmålet for ulv som Stortinget har fastsett. Representanten Pollestad kan føle seg heilt trygg på at eg gjer mitt ytste for å kunne oppnå det.

Geir Pollestad (Sp) [10:40:02]: Eg registrerer at svaret er nokså defensivt, at det er nokså likt det statsråd Helgesen gav i går, og at regjeringa utelukkande har gjort dette til eit spørsmål om juridiske vurderingar – juridiske vurderingar som det er tvil om, og som opnar for eit rom.

Landbruksministerens eige departement har konkludert med følgjande:

«Etter LMDs vurdering er vilkårene i naturmangfoldloven (og Bernkonvensjonen) for at det kan tillates felling av ulv i revir innenfor ulvesonen oppfylt.»

Dette var altså Landbruks- og matdepartementets konklusjon. Det er ein annan enn regjeringas. Då er mitt spørsmål til landbruksministeren: Meiner landbruksministeren framleis at LMDs konklusjon når det gjeld det juridiske er den rette, eller har han no bøygde seg for regjeringa og står bak det som er statsråd Helgesens tolking?

Statsråd Jon Georg Dale [10:40:58]: Representanten Pollestad prøver å gje inntrykk av at dette er noko anna enn det det er. Landbruksdepartementets faglege vurdering var og er at det er heimel for felling når skadepotensialet er tilstrekkeleg stort. Det meiner også denne landbruksministeren, slik som klima- og miljøministeren meiner det. Klima- og miljødepartementets faglege vurdering var at det ikkje var tilstrekkeleg skadepotensial til at felling kunne verte gjeve. Det betyr at det er to ulike vurderingar av kor stort skadepotensialet er. Det får betyding

for korleis ein kan bruke heimelen som landets lovgjevande forsamling, Stortinget, har vedteke. I den situasjonen har vi spurt Lovavdelinga om korleis ein skal forstå denne lova, når det faktisk er to ulike vurderingar av skadepotensialet og av lovtolkinga i dei konkrete tilfella. Lovavdelinga, som er våre fremste juridiske ekspertar, har konkludert slik dei har gjort. Då må regjeringa følgje opp dette inntil ein eventuelt endrar lovverket, slik at ein då kan følgje opp Stortingets vedtak.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:42:20]: Landbruksministeren har det synet at han ønsker flere enn seks ulveunglinger i året. Det er nødvendig for å gjennomføre regjeringas politikk. Det som har vært grunnelsen for å ha så mange ulveunglinger i året, er at vi har en genetisk unik sørskandinavisk ulvebestand. Det ble allerede på 1990-tallet avkrefte av World Wolf Organisation – tror jeg de het – at noen sånn genetisk spesiell ulvebestand hadde vi ikke i Sør-Skandinavia.

Den neste grunnelsen var Bernkonvensjonen. Mitt spørsmål er veldig enkelt og presist: Hvilken paragraf i Bernkonvensjonen forplikter Norge til å ha ynglende ulv i Norge?

Statsråd Jon Georg Dale [10:43:21]: Punkt éin: Eg er usikker på kvar representanten Lundteigen har det frå at eg er for meir enn seks ungekull på ulv i Noreg. Regjeringa føreslo for Stortinget eit intervall på fem til åtte. Fem er så vidt eg veit mindre enn seks, men det kan vi sikkert ha ein diskusjon om.

Det viktige er at Stortinget har fastsett at vi skal ha ein ulvebestand i Noreg. Han vert forvalta etter Bernkonvensjonen. Det betyr at Bernkonvensjonen forpliktar oss til ei forvaltning, gitt stortingsvedtaket om at vi skal ha ein ulvebestand. Det er hovudbakgrunnen for at vi i denne saka har kome til det eg vil omtale som ein krevjande situasjon. For det har vore ambisjonen til regjeringa å forvalte det bestandsmålet som Stortinget har fastsett, med den juridiske vurderinga om at vi ikkje no har tilstrekkeleg heimelsgrunnlag for det, gitt vurderinga av skadepotensialet som Lovavdelinga har gjort. Det er krevjande, men vi forsøker å finne løysingar som gjer at vi kjem meir i harmoni med det målet Stortinget har fastsett.

Presidenten: Knut Storberget – til oppfølgingsspørsmål.

Knut Storberget (A) [10:44:44]: Jeg tar meg faktisk i å være tilhenger av landbruksministerens innretning av dette. Han har – som det har blitt sagt – konkludert med at etter Landbruksdepartementets vurdering er vilkårene i naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen for at det kan tillates felling av ulv i revir innenfor ulvesonen, oppfylt.

Jeg forsto på svaret at man står ved det i Landbruksdepartementet. Landbruksdepartementet, som kjenner næringa godt, må jo faglig være det beste departementet til å vurdere skadepotensialet. Og jeg vil gi honnør for at man står ved det.

Mitt spørsmål er da: Har landbruksministeren ambisjoner om at den lisensfelling som ble vedtatt i rovviltmemnda

nylig, faktisk kan gjennomføres i vinter, og vil han ta initiativ i regjeringa for at så skjer?

Statsråd Jon Georg Dale [10:45:46]: Eg har mange klare ambisjonar. Det eine er så raskt som mogleg å klare å forvalte ulvebestanden i tråd med bestandsmålet Stortinget har fastsett. Det er korrekt som representanten Storberget seier, at den faglege vurderinga som Landbruksdepartementet gav, står eg ved. Det er ei rein fagleg vurdering, ho er ikkje påverka av meg, men eg meiner likevel at ho er godt grunngeven.

Samtidig er det slik at våre fremste juristar i Lovavdelinga, som antakeleg representanten Storberget kjenner godt til, vurderer jussen i dette anleis. Dersom vi erkjenner det – som statsrådkollega Helgesen var innom i går – veit vi også at det er fleire haldepunkt som tyder på at dersom det skulle vore gjeve fellingsløyve no, på lisensfelling, ville retten antakeleg ha gjeve det utsetjande verknad. Så er spørsmålet: Kva er det som skulle tilseie at vi faktisk oppnår det? Eg er usikker på om det er mogleg. Men både eg og statsråd Helgesen jobbar tett for å sjå kva for handlingsrom vi har i denne saka.

Presidenten: Kjell Ingolf Ropstad – til oppfølgingsspørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:46:58]: Når en leser aviser og hører på statsråden, er det ingen tvil om at ulvepolitikk er en vanskelig sak i Norge. Vi ønsker en annen politikk enn regjeringa, der vi tar ut flere ulv, og derfor var vi pådrivere for et forlik som vi mener bør oppfylles.

Men noe av det som også bekymrer meg, er at når våren kommer og det ikke blir tatt ut flere ulv, vil det også fødes ganske mange flere valper. Vi som følger dyrelivet tett, vet at når det fødes nye valper, jages fjorårsvalpene, og disse ungdommene vil søke sitt eget revir. Det er ofte de som er på streif, som har størst skadepotensial, det er de som tar flest sau eller rein og vil være en stor utfordring. Det er også noe av grunnelsen til Kristelig Folkeparti for at vi står bak forliket. Vi skal ta ansvar for den skandinaviske ulvestammen, men samtidig skal bestanden av ulv beskattes som annet vilt når bestandsmålet er nådd.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er han redd for den effekten, og har han tro på at det blir skutt tilstrekkelig med ulv for å unngå den effekten neste år?

Statsråd Jon Georg Dale [10:48:01]: Det er ingen tvil om at skadepotensialet til ulv i stort ikkje er størst i ulvesona for beitedyr, men i randsonene og i området utanfor, der dyr vert tekne av streifande ulv. Der har Helgesen i orienteringa si varsla at vi må setje inn fleire nye tiltak og gjere nye vurderingar av kor effektivt vi kan drive jakta, radiomerking som gjer at vi veit kvar dyra er når dei søkjer mot beiteområde, tydelegare grep for å forenkle avgjerdsprosessar og vurdere om vi kan setje terskelen for uttak endå lågare for å hindre tap av beitedyr. Det trur eg kjem til å vere viktig at vi gjer godt, heilt uavhengig av denne lisensfellingssaka. For det handlar faktisk om å sørge for at dei dyra som utgjer den største trusselen for beitenæringa, for norske bønder, for norsk landbruk, vert tekne ut før dei rekk å gjere skade, fordi vi ser at potensialet faktisk oppstår. Det gjer at forvaltninga kjem til å ha

klare forventningar på seg om det den komande beitesongen.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:49:18]: Framstegspartiet liker å vere på lag med folk flest. I så måte kan eg jo glede statsråden med at ei meiningsmåling i Hamar Arbeiderblad i går viste at folk flest, nærare bestemt 76 pst., i Hedmark er positive til ulv i norsk natur. Så her er regjeringa på linje med folket.

Det eg vil stille spørsmål om, er om ein har vore inne på dei ulike vurderingane som er gjorde frå Landbruksdepartementet og i Lovavdelinga. Her seier landbruksministeren at ein er ueinig om skadepotensialet. Då er mitt spørsmål: Gjeld den ueinigheita faktum, eller gjeld det jusen? Er det slik at Landbruksdepartementet meiner at det er større skadepotensial på beitedyr enn det Lovavdelinga har lagt til grunn? Eller er det slik at Landbruksdepartementet meiner omgrepet – termen – «skadepotensial» kan famne vidare, f.eks. jaktinteresse? For det sa klimaministerens i går klart at ein ikkje kan rekne inn i det omgrepet.

Statsråd Jon Georg Dale [10:50:21]: Til det siste først: Vurderinga vår er at risikoen for skade av ulv med revir i ulvesona og streifinga som normalt skjer ein gong i året viss det har vore kull, bidreg til at skadepotensialet er større enn det Lovavdelinga har vurdert det til, utanfor ulvesona – primært utanfor ulvesona. Men vi må også halde oss til den vurderinga Lovavdelinga har gjort, og eg gjer det. Samtidig er det sånn at det er mange som er tilhengjarar av ulv også i Hedmark, men vi må hugse på at det som er skjørt i dette – og det må Venstre passe seg for å under slå – er at det er basert på at vi faktisk klarer å forvalte den bestanden Stortinget har fastsett mål om. Det er det som er utfordringa vår no. Det som er regjeringas utfordring no, er at det vert utfordra om vi faktisk klarer det, men folk kan føle seg trygge på at regjeringa gjer det dei kan for å evne å forvalte det målet, som også bidreg til legitimitet for den rovviltpolitikken dette Stortinget har valt å føre, også i desse områda.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Terje Breivik (V) [10:51:48]: Spørsmålet mitt går til finansministeren.

Om få månader skal statsråden leggja fram Perspektivmeldinga 2017. Det teknologiske skiftet, oljeprisfallet, befolkningsendringane og klima- og miljoutfordringane betyr at me må tora å tenkja nytt for at Noreg skal vera eit minst like godt velferdssamfunn også om 20–30 år.

Som eit ledd i arbeidet med perspektivmeldinga har regjeringa det siste året arrangert fire opne seminar om tema som framtidas velferdssamfunn, utfordringar som følgje av at me vert eldre og eldre, innvandring og integrering og korleis norsk økonomi kan møte ein lågare oljepris. Dette er bra! Derimot har regjeringa ikkje arrangert eit tilsvarande seminar om det som openbert vil påverka norsk økonomi vel så mykje dei kommande åra: konsekvensane for økonomien som følgje av klima- og miljoutfordringane og

internasjonale avtaler Noreg har forplikta seg til når det gjeld reduksjon av klimagassutslepp.

I samband med handsaminga av perspektivmeldinga for fire år sidan understreka alle partia – unnateke Framstegspartiet – at klimautfordringane saman med eit aukande tap av biologisk mangfald representerer eit alvorleg trugsmål mot livsgrunnlaget vårt. Eg har registrert at det framleis føregår eit løpande seminar i partiet til statsråden og i stortingsgruppa om ein skal leggja forskning og kunnskap eller tru til grunn i klimapolitikken.

Så spørsmålet til finansministeren er: Kva utfordringar ser ho for norsk økonomi som følgje av klimautfordringane, og har finansministeren etter vel tre år i regjering fått andre perspektiv på dette området enn det partiet hennar hadde for fire år sidan, og som delar av partiet framleis har?

Statsråd Siv Jensen [10:53:38]: Det er vel flere parti-er som tidvis har seminarer i egne rekker. Det er kanskje ikke helt ukjent for representanten Breivik heller. Men det er helt riktig at regjeringen i forbindelse med arbeidet med perspektivmeldinga også jobber med et omfattende kapittel om klima. Det er riktig at vi ikke har hatt et eget seminar om det, men jeg har hatt møte med Klimarådet – et eget innspillmøte knyttet til klimakapitlet og utformingen av det i forbindelse med utviklingen av perspektivmeldinga. Så jeg kan forsikre representanten Breivik om at regjeringen tar dette på det største alvor.

Min ambisjon er å legge frem en perspektivmelding på vegne av regjeringen. Den peker på de utfordringene norsk økonomi står overfor som følge av den omstillingen vi nå er midt oppi. Det faktum at oljeprissjokket har forsterket en utvikling i oljerelatert industri som vi lenge har visst ville komme, gjør at dette får større oppmerksomhet i perspektivmeldinga. Det handler om at bortfallet av den store avkastningen som vi har vent oss til å få fra oljesektoren, ikke uten videre kan erstattes av andre enkelt næringer. Det betyr at vi må legge til rette for at det skapes nye arbeidsplasser bredt i privat sektor. Det er forutsetningen for at vi skal kunne opprettholde et godt velferdssamfunn i det lange løp. Det er vi enige om at vi skal.

Jeg er glad for at vi i løpet av disse årene har funnet frem til gode løsninger mellom de fire partiene, som nå bidrar til å få oss gjennom den vanskelige tiden som særlig Sør- og Vestlandet har stått i. Det kommer lyspunkter, men utfordringene knyttet til omstilling er store. Dette handler om å få produktivitetsveksten opp. Det handler om å drive offentlig sektor mer effektivt enn vi hittil har gjort. Det handler om å målrette velferdsordningene våre mot dem som har behov for det.

Terje Breivik (V) [10:55:40]: Takk for svaret.

Det er ikkje overraskande at finansministeren nemner oljesektoren med eit visst trykk, for ho hadde eit debattinnlegg på trykk i Klassekampen tidlegare i veka med tittelen «Heia oljen!». I dag registrerer eg at olje- og energiministerens er ute med eit utspel der han raskast mogleg vil opna for utvinning utanfor Lofoten, Vesterålen og Senja. I lys av mindre enn togradarsmålet er det rimeleg sikkert at petroleumsindustrien må ha minst mogleg CO₂-avtrykk og verta oppfatta som den reinaste i verda for å kunna hevda seg på ein marknad som nødvendigvis vil ettersørja monaleg mindre olje og gass enn i dag.

Spørsmålet er difor: Ser statsråden at det å tillata oljeaktivitet i eit område som ikkje berre representerer uvurderlege fornybare verdiar, men som òg er eit klassisk naturvernsikon «world wide», faktisk kan vera i disfavour av ein industri der framtida kviler på at ein vert oppfatta som berekraftig og oppteken av naturverdiar, og at dette òg er eit perspektiv som må verta adressert i perspektivmeldinga?

Statsråd Siv Jensen [10:56:48]: Regjeringen kommer til å vie mye plass også til hvordan vi tror utviklingen vil være for oljeindustrien fremover. La meg være helt tydelig på at vi kommer til å ha stor glede av oljeaktivitet i Norge i mange år fremover. Lyset er altså ikke slukket. Men farten i næringen kommer til å være mindre enn vi har vært vant til, og den «inputen» som det gir til norsk økonomi, kommer til å være mindre enn det vi har vent oss til. Men at næringen kommer til å bidra med både store inntekter, sysselsetting og relatert industri og næringsvirksomhet er det ingen tvil om. Og det mener jeg er nødvendig med tanke på den energietterspørselen som verden kommer til å ha i all overskuelig fremtid. Da er norsk gass et godt bidrag, for å nevne noe. Det betyr ikke at vi ikke skal fortsette arbeidet med utvikling av grønn teknologi og satsing på fornybar, som vi er godt i gang med i samarbeidet mellom de fire partiene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Iselin Nybø.

Iselin Nybø (V) [10:58:07]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til arbeids- og sosialministeren.

Uansett hvor mye vi tror eller ikke tror at norsk olje- og gassindustri vil være ledende om 20–30 år, er det ingen tvil om at den nedgangen vi har sett i oljekrisen, har ført til en varig endring når det gjelder sysselsetting og arbeidsplasser, ikke minst på Vestlandet. Det gjelder dem som direkte er ansatt innen olje, men også dem som indirekte påvirkes, ved at etterspørselen synker og arbeidsplassene oppleves som utrygge. I et langtidsperspektiv er det viktig at alle som har blitt ledige, og som snart har gått ledige i to år, kommer seg i arbeid så fort som mulig. Konsekvensene kan raskt bli varig utenforskap og økte offentlige kostnader. Jeg mener at vi må ha en fordomsfri gjennomgang av de virkemidlene som er til rådighet. Regler som medfører tap av ytelse hvis man tar nødvendig tilleggsutdanning, er ett slikt område statsråden har ansvaret for. Så spørsmålet er: Vil statsråden – i forbindelse med perspektivmeldingen – ta til orde for en full gjennomgang av virkemidlene når det gjelder å få ledige raskt tilbake i arbeid?

Statsråd Anniken Hauglie [10:59:16]: Jeg har tidligere, med støtte i Stortinget, gjennomført flere endringer i dagpengeregulverket f.eks., nettopp i den hensikt at man skal klare å bidra til at flere av dem som mister jobben, kan få seg nødvendig utdanning og tilleggsutdanning for å kunne komme seg videre. Vi gjorde syv endringer i dagpengeregulverket i fjor, som gikk på både dagpengemottakernes mulighet til å ta seg utdanning, dagpengemottakernes mulighet til å ta norskopplæring og muligheten til å kunne kombinere dagpenger med det å etablere egen virksomhet. Vi ser nå at det er flere – dobbelt så mange i år som i fjor – som går på dagpenger og etablerer virk-

somhet. Jeg er åpen for å gjøre ytterligere endringer hvis det skulle vise seg å være nødvendig. Det er åpenbart at når vi nå snakker om omstilling, snakker vi til syvende og sist om omstilling av folk – folk trenger annen kompetanse for å møte nye behov og nye muligheter ute i næringslivet og det nye arbeidslivet som vi nå ser. Så jeg er åpen for det. Selv om jeg ikke har noen konkrete forslag akkurat nå, kommer det til å komme mer.

Presidenten: Truls Wickholm – til oppfølgingsspørsmål.

Truls Wickholm (A) [11:00:33]: Perspektivmeldingen skal gi oss en pekepinn på hva som blir de store utfordringene i framtiden, og gi oss noen råd om hvordan vi kan handle best for å ruste oss for å møte dem. Vi har sett at Norge har vært godt rustet for å motstå store uforutsette hendelser som finanskrisen og oljeprisfall. En viktig faktor har bl.a. vært en høyt utdannet befolkning som har vært omstillingsdyktig.

En annen svært viktig faktor er høy organisasjonsgrad med store landsomfattende sammenslutninger både på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Partenes evne til samarbeid, til moderasjon og disiplin bl.a. gjennom frontfagsmodellen har vært avgjørende for at Norge har klart seg bedre enn mange andre land som har møtt de samme utfordringene som oss. Allikevel har denne regjeringen gjort lite for å styrke organisasjonsgraden i norsk arbeidsliv. Blant annet har fradraget i fagforeningskontingent i praksis blitt kuttet. Er Jensen enig i at organisasjonsgraden og et godt organisert arbeidsliv vil være avgjørende også i framtiden? Og hvordan tenker i så fall statsråden at dette best kan få en sentral plass i perspektivmeldingen?

Statsråd Siv Jensen [11:01:35]: Jeg er veldig glad for at det er store forventninger i Stortinget til perspektivmeldingen. Den kommer 31. mars, og jeg håper at representanten Wickholm og andre vier den tilsvarende interesse når den kommer. Her kommer vi til å presentere mange utfordrende trekk for norsk økonomi fremover, og vi kommer til å peke på hvilke løsninger regjeringen ser for å realisere de utfordringene vi står i. Det betyr selvfølgelig at det, i tillegg til klima, som jeg fikk spørsmål om innledningsvis, vil være en omtale av velferdssamfunn, av utviklingstrekk i offentlig forvaltning, ulikhet – mange av de spørsmålene som dominerer den offentlige debatten. Så jeg tenker at representanten Wickholm får glede seg til perspektivmeldingen kommer.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgingsspørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:02:38]: Finansministerens svar til representanten Wickholm bærer preg av noen som kanskje ikke er så fryktelig personlig engasjert i det spørsmålsstillingen dreide seg om, nemlig et trygt arbeidsliv med høy organisasjonsgrad. Det samme kan vi kanskje si om klima. Det er ikke noe finansministeren er kjent for å legge veldig mye vekt på når hun leder sitt parti, Fremskrittspartiet. Derfor er mitt spørsmål om det er grunn til å stole på at finansministeren vil prioritere høyt et felt det hersker tvil om hun egentlig tror på i det hele tatt. Tror finansministeren på alvorlige menneskeskapte

klimaendringer? Og hvis hun for første gang i Stortinget er klar for å svare et helt utvetydig ja på det, vil hun bruke krefter på å nedkjempe opprørerne i sitt eget parti som ikke deler denne overbevisningen?

Statsråd Siv Jensen [11:03:33]: Jeg tenker finansministeren skal bruke tiden sin på å redegjøre for hva denne regjeringen gjør på klimaområdet. Der har vi ingenting å skamme oss over. Vi har levert mer i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre enn det SV gjorde i løpet av de åtte årene de satt i regjering. Jeg mener at vi har all mulig grunn til å være stolte av den innsatsen vi legger ned. Vi tar i bruk mange ulike virkemidler for å bidra til at klimagassutslippene går ned. Mye av det vi har gjort på transportområdet, ser vi nå begynner å virke. Vi får til en mye raskere fornyelse av bilparken, som er et av de mest sentrale områdene vi faktisk kan gjøre noe på for raskt å få klimagassutslippene ned. Det står jo i grell kontrast til det den forrige regjeringen gjorde, som gikk ut og anbefalte folk å kjøpe dieselbiler. Noen få år etterpå går altså de samme partiene, riktignok i byrådet i Oslo, inn for å straffe de samme bilistene som trodde på løftene til den forrige regjeringen. Så jeg tror kanskje at SV skal gå litt forsiktig i dørene, all den tid vi altså legger om engangsgiften, slik at vi får klimagassutslippene ned.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:04:54]: Mitt spørsmål går til arbeids- og sosialministeren.

Forskjellene i makt og rikdom øker i Norge, og regjeringens politikk forsterker den effekten. Den økonomiske eliten får rause gaver av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Samtidig har vi 92 000 fattige barn i Norge. Uføre forsørgere og kronikere får smålige kutt som hilsen fra regjeringen. Mange av dem som tjener minst i arbeidslivet, har nå opplevd en årrekke uten reallønnsvekst, og unge og lavtlønnede taper i et boligmarked preget av spekulasjon og vill prisvekst.

Statistisk sentralbyrå la nylig fram tall som viser at prisene steg med 3,6 pst. i 2016. Samtidig steg alderspensjonen fra folketrygden med mindre enn dette. Ifølge Pensjonistforbundet ble kjøpekraften av alderspensjonen redusert med 1,9 pst. i 2016. For en pensjon på 250 000 kr tilsvarer dette 4 750 kr. Ifølge Navs beregninger tapte hele 84 pst. av pensjonistene kjøpekraft i 2016. Den store gruppen som tapte mest, var de 300 000 enslige pensjonistene som har noe mer enn minstepensjon.

Denne regjeringen har riktignok gitt mer til gifte og samboende pensjonister, men når vi ser på fordelingseffekten av politikken, ser vi at de i sum har gitt mest til folk som har hatt det greit økonomisk, mens altså enslige og pensjonister som har lave folketrygdpensjoner, kommer dårlig ut. Tusenvis taper kjøpekraft og får mindre å leve av med denne regjeringens politikk, samtidig som det settes rekord i antall milliardærer, og regjeringen gir store summer til dem på toppen.

Hvorfor har regjeringen ikke gjort noe for å hindre at eldre med lave pensjoner får redusert kjøpekraft?

Statsråd Anniken Hauglie [11:06:58]: Her var det mye. For det første: Ulikhetene har økt over mange år. De har økt siden 2009, og mye av årsaken til at ulikhetene har

økt, er høy innvandring til Norge. Derfor må også tiltakene vi iverksetter mot ulikhet, ta utgangspunkt i det. Det handler om utdanning og kvalifisering, det handler om jobb, og det handler om gode velferdstjenester til dem som trenger det.

Det er heller ikke slik at hovedsatsingen til denne regjeringen er skattelette til de rike. Hovedsatsingene til denne regjeringen er kunnskap, utdanning og infrastruktur.

Når det gjelder kjøpekraften til pensjonistene, vedtok et tverrpolitisk flertall i Stortinget, minus SV og Fremskrittspartiet, i forbindelse med pensjonsforliket at pensjonene skulle reguleres med utgangspunkt i faktisk lønnsvekst minus 0,75 pst. Når man ser på den måten å regulere på, ser man at pensjonistene har kommet mye bedre ut med den måten å beregne på, enn med de alternative måtene å beregne på. Men vi har nå noen år hvor lønnsutviklingen er dårlig for arbeidstakerne, og da gjenspeiler det seg i utviklingen av pensjonene.

Samtidig er det viktig å huske på at parallelt har denne regjeringen tatt flere riktige løft for pensjonistene, både ved å bedre pensjonene for gifte og samboende, ved å heve pensjonene for enslige og gifte minstepensjonister, og også ved skattelettelse for pensjonistene.

Som representanten helt sikkert er klar over, og som vi også har vist i en stortingsmelding vi la fram for Stortinget, har pensjonistenes inntektsutvikling vært svært positiv de siste ti årene. Mye av det skyldes selvfølgelig pensjonsreformen, at man skal kunne ta ut pensjon mens man fortsatt jobber noe, men det er også flere andre grunner til det. Det er jeg glad for, for mange av pensjonistene har hatt dårlig økonomi, men nå ser vi at de har fått betydelig bedre økonomi de siste årene.

Audun Lysbakken (SV) [11:09:01]: Siden regjeringen har bestemt seg for at trygdeoppjøret nå ikke skal legges fram som egen sak om våren, men behandles i forbindelse med statsbudsjettet, har jeg et oppfølgingsspørsmål til finansministeren.

Det er riktig at mange av de eldre har hatt en god inntektsutvikling, men mitt spørsmål handlet jo om dem med lave folketrygdpensjoner som nå får mindre å leve av. Regjeringen har ikke gjort noe for å hindre det. For eksempel kunne man innført et gult som hindret at kjøpekraftsutviklingen ble negativ. Det har Fremskrittspartiet valgt ikke å gjøre. Riktignok fikk Kristelig Folkeparti inn noe ekstra til minstepensjonistene i forbindelse med årets budsjett. Det er bra, men regjeringen går altså inn for å fortsette med en underregulering som betyr at mange av de eldre som har dårligst økonomi, får mindre å leve av. Det må jo være et løftebrudd i særklasse etter mange år med Siv Jensen som talsperson for eldresaken i Norge. Hvorfor i all verden står finansministeren for en politikk som gjør at mange eldre med lave pensjoner blir fattigere på hennes vakt?

Statsråd Siv Jensen [11:10:12]: Det viktigste løftet jeg ga på vegne av Fremskrittspartiet før valget i 2013, og som vi har fått med inn i regjeringsplattformen og levert på, er å få gjort noe med avkortingen i pensjon for gifte og samboende pensjonister. Det har vi levert på, og det løftet alene har en prislapp på 2,7 mrd. kr. 650 000 pensjonister har fått styrket pensjonen sin som følge av at vi har levert på dette løftet. Det betyr i realiteten om lag 4 000 kr per pensjonist. Jeg mener at det er det grunn til å være ganske

fornøyd med. I tillegg har vi i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre økt minstepensjonen for enslige alderspensjonister med 4 000 kr. Det er i realiteten en håndrekning til de pensjonistene som har aller minst. Så jeg mener at denne regjeringen ikke har noe å skamme seg over, all den tid vi regjerer på bakgrunn av et pensjonsforlik som ble inngått før denne regjeringen tiltrådte. Det er helt riktig som arbeidsministeren sa – SV og Fremskrittspartiet var uenig i det, men både SV og Fremskrittspartiet har forholdt seg til et forlik i de regjeringer de har sittet i.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Snorre Serigstad Valen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:11:27]: Dette er god dobbeltkommunikasjon. Man skryter av å ha gitt en gavepakke til pensjonistene, samtidig som man sørger for at åtte av ti pensjonister får redusert kjøpekraft. Men vi har også andre eksempler på denne dobbeltkommunikasjonen fra Fremskrittspartiet. I helgen, f.eks., uttalte finansministeren til Dagbladet om sin egen lukrative gullpensjon:

«Det er fullstendig umusikalsk at politikerne på Stortinget skal sitte og gi seg selv så gode vilkår.»

Finansministeren sa at hun var flau over sin egen pensjon, og det burde hun være – jeg er helt enig. Men hver gang SV har fremmet forslag om denne saken, har Siv Jensen og Fremskrittspartiet stemt imot å stramme inn på de lukrative pensjonsordningene, både i år 2000 og i 2011. Det har Siv Jensen og Fremskrittspartiet gjort ved hver runde – forsvart sin egen gullpensjon. Hvilke tanker tror finansministeren de gjør seg, alle de pensjonistene som har tapt penger på Fremskrittspartiet i regjering, samtidig som finansministeren selv har beskyttet sin gullpensjon ved hver eneste korsvei i Stortinget?

Statsråd Siv Jensen [11:12:30]: Jeg er svært fornøyd med de resultatene denne regjeringen leverer, også overfor pensjonistene.

Så er det helt riktig, som også arbeidsministeren sa: Vi har hatt en lønnsutvikling de siste par årene som gjør at kjøpekraftsutviklingen har blitt svakere for alle. Det har vært en følge av den krevende økonomiske utviklingen Norge har vært i. Både lønsmottakerne og pensjonistene har opplevd effekten av det. Derfor har det vært enda viktigere for meg å levere på det punktet i plattformen som handler om avkorting i pensjon for gifte og samboende pensjonister. Som jeg sa – det betyr at hver eneste en av de 650 000 pensjonistene som nyter godt av det, har fått økt pensjonen sin med 4 000 kr. I tillegg har en tilsvarende økning kommet for enslige alderspensjonister. Alt i alt har vi altså styrket vilkårene for pensjonistene ganske mye. På toppen av det kommer reduksjoner i skatt, som også har tilkommet pensjonistene.

Presidenten: Lise Christoffersen – til oppfølgingsspørsmål.

Lise Christoffersen (A) [11:13:44]: Jeg har prøvd å få anledning til å stille finansministeren spørsmål om pensjon før, men ikke klart det, for hun har sendt en annen statsråd til Stortinget. Så da skal jeg benytte anledningen nå.

Vi har tall fra regjeringa selv som viser at både skattelette til pensjonister og økning i pensjoner først og fremst har kommet de pensjonistene som har de høyeste inntektene, til gode. Til tross for protester fra både en samlet opposisjon og pensjonistenes egne organisasjoner, skal altså ikke lenger trygdeoppgjøret til Stortinget.

Så mitt spørsmål er egentlig: Hvor mange pensjonsoppgjør med negativ realutvikling kun for pensjonistene mener statsråden det er rimelig å ha før regjeringa kommer til Stortinget med tiltak for å opprettholde de forutsetningene som ligger i pensjonsreformen om at også pensjonistene skal ta del i den generelle velstandsutviklingen i Norge – og det gjelder alle pensjonister, ikke bare gjennomsnittspensjonisten?

Statsråd Siv Jensen [11:14:48]: Det er altså ikke finansministeren som sender andre statsråder til Stortinget for å svare på spørsmål. Det er de statsrådene som har det konstitusjonelle ansvaret, som møter i Stortinget for å svare på spørsmål. Nå er arbeidsministeren, som har det konstitusjonelle ansvaret for dette, til stede, men jeg konstaterer at Arbeiderpartiet likevel velger å stille spørsmålet til meg. Jeg vil gjerne besvare det, og jeg skal besvare det på samme måte som jeg har besvart de to foregående spørsmålene, nemlig at vi har ingenting å skamme oss over. Vi har levert på det vi har lovet at vi skal gjøre overfor pensjonistene.

Så skjønner jeg at det er utfordrende både for landets pensjonister og også for mange lønsmottakere at kjøpekraftsutviklingen har vært slik den har vært de siste par årene, som følge av at vi er inne i en noe mer krevende tid for norsk økonomi. Nå lysner det. Hva som blir resultatet i lønnsoppjøret neste gang, er det ikke mulig for meg å forskuttere, men det har vært nødvendig for partene i arbeidslivet å bidra til moderate lønnsoppgjør for å sikre økt konkurransevne for norsk næringsliv.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgingsspørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [11:16:06]: Då skal eg stille mitt spørsmål til den som har det konstitusjonelle ansvaret, nemleg arbeids- og sosialministeren.

I den første ordvekslinga vart det ein debatt mellom statsråd Hauglie og representanten Lysbakken om kva som er hovudsatsinga til regjeringa, der Lysbakken meinte at det er skattelette, mens Hauglie meinte at det er skule og utdanning. Eg kan gje dei fasiten: Hovudsatsinga til denne regjeringa er nettopp det som Lysbakken er så bekymra for, nemleg pensjon. Utgiftene til alderspensjon auka aleine med 12 mrd. kr i år. Det er meir enn heile kulturbudsjettet. I tillegg kjem 1,6 mrd. kr til gifte og sambuande pensjonistar og minstepensjonistar på toppen av det.

Det eg vil stille eit spørsmål om, er det som er ei reell bekymring for veldig mange pensjonistar, nemleg alle dei som er på offentleg tenestepensjon. På fredag fortalde Dagbladet at 700 000 pensjonistar risikerer å tape pengar på å stå i jobb fordi ein framleis ikkje har fått ei reform av offentleg tenestepensjon. Dette går jo imot alt det dette Stortinget har vedteke av prinsipp, og som denne regjeringa står for. Når vil regjeringa få løyst konflikten rundt offentleg tenestepensjon?

Statsråd Anniken Hauglie [11:17:17]: Det er ingen tvil om at det gjenstår en del før pensjonsreformen fullt ut er realisert. Offentlig tjenstepensjon er det som gjenstår. Her har vi en god dialog og gode prosesser med organisasjonene. Vi har i fellesskap utarbeidet en rapport. Den ble ferdigstilt i slutten av 2015, og vi har brukt forrige høst på å utrede og gå dypere inn i en del av de problemstillingene som ikke var tatt opp godt nok i den rapporten.

Så har det – og det er ingen hemmelighet – vært en diskusjon med organisasjonene om hvordan denne prosessen skal landes. De har ønsket å lande denne i en uravstemning i et lønnsoppgjør. Vi har ment at det er uklokt. Det var det som skjedde i 2009, og vi så hvordan det gikk. Vi har ønsket å lande prosessen på en annen måte.

Men vi har fortsatt prosesser med organisasjonene, og vi tar sikte på å få dette mer på skinner igjen. Fortsatt gjenstår det noe arbeid, men mye av utredningsarbeidet er nå ferdigstilt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:18:36]: Mitt spørsmål går til statsråd Hauglie.

Arbeidsministeren sin forgjenger i statsrådsstolen likte å snakke om at han skulle vere framoverlent i kampen mot sosial dumping. Han skulle ikkje berre sitje passivt og vedta planar. Det var nok eit lite subtilt forsøk på kritikk av Stoltenberg-regjeringa sine tre kraftfulle handlingsplanar mot sosial dumping.

Vi ser no at det vart med retorikken. Den framoverlente politikken ventar vi framleis på, også eit drygt år inne i statsråd Hauglie sin regjeringskarriere, sjølv om eg registrerer at ordet «framoverlent» framleis tydelegvis gjeld som eit allmenngyldig talepunkt når politikken elles manglar. Tvert om fekk vi i sommar levert frå riksrevisor Per-Kristian Foss to rapportar som var svært kritiske til regjeringas arbeid for å hindre sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. «Svak og lite avskrekkende innsats», er orda som oppsummerer Riksrevisjonen sine funn. Rapportane har vore til behandling i kontrollkomiteen, som einstemmig slutta seg til kritikken.

Det er langt mellom dei som er imponert over innsatsen til regjeringa på dette området. Sjølv leiaren for programkomiteen til Høgre, Torbjørn Røe Isaksen, sa nyleg til media at regjeringa ikkje har gjort nok for å kjempe mot sosial dumping. Og spørsmålet til arbeidsministeren blir då: Er ho einig i denne sjeldan innsiktsfulle sjølvransakinga frå sin partifelle og regjeringskollega om at regjeringa ikkje har gjort nok for å kjempe mot sosial dumping?

Statsråd Anniken Hauglie [11:20:18]: Jeg skal like å se den regjeringen som kan lene seg tilbake og si at man har gjort nok. Den som gjør det, tror jeg ikke kjenner kompleksiteten i dette. Denne regjeringen tar arbeidslivskriminalitet på største alvor. Vi har en strategi mot arbeidslivskriminalitet som nå har virket i to år. Den driver vi nå og reviderer. Den skal vi behandle sammen med partene på et toppmøte i februar, og vi er i full gang med å revidere den strategien.

Det er viktig å huske på at etter den kritikken som kom fra Riksrevisjonen, er flere tiltak på plass. Vi har nå fem senter mot arbeidslivskriminalitet i de fem største byene i landet, hvor de statlige etatene jobber sammen for å be-

kjempe arbeidslivskriminalitet. Gjennom budsjettforliket er det satt av penger til to nye senter som skal etableres i løpet av dette året. Det er nylig blitt etablert et nasjonalt analyse- og etterretningssenter for å styrke samarbeidet mellom politiet, skatteetaten, tolletaten, Nav osv., så det er flere tiltak som har stått i strategien, som nå implementeres og rulles ut, og vi ser at det også har gode resultater landet rundt hvor dette er på plass. Så jeg vil i aller høyeste grad si at denne regjeringen er fremoverlent i dette arbeidet, men det er ingen tvil om at det er krevende, ikke minst fordi kriminaliteten blir mer og mer komplisert, den blir mer og mer kreativ, og derfor må også arbeidet ta utgangspunkt i det. Selv har jeg tatt initiativ nå overfor myndigheter i Romania, Polen og Litauen for å styrke samarbeidet med disse landene, og det er også godt mottatt der, så vi skal fortsette det arbeidet, og vi ser, som sagt, også gode resultater av det.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:22:16]: Takk for svaret.

Det er tydeleg at Riksrevisjonen ikkje er fornøgd med ei regjering som er framoverlent og fornøgd med det. For meg er det openbert at regjeringa ikkje berre viser ein svak og lite avskrekkende innsats for å forhindre sosial dumping og arbeidslivskriminalitet; eg meiner det er god grunn til å hevde at det blir ført ein politikk som i stor grad byggjer opp under den negative utviklinga som vi no ser utfolde seg i delar av arbeidslivet. Ikkje berre har regjeringspartia stemt imot ei rekkje forslag til tiltak mot sosial dumping, men også aktivt føreslått og vedteke politikk som svekkjer det seriøse arbeidslivet, f.eks. mellombelse tilsetjingar, fjerning av kollektiv søksmålsrett, kutt i fagforeiningsfrådraget og svekte løyvingar til kontrolltiltak.

Dersom Høgre no påstår at dei vil auke innsatsen mot sosial dumping, er ikkje det då eigentleg berre brannsløking for å bøte på dei negative verknadene av sin eigen politikk i regjering?

Statsråd Anniken Hauglie [11:23:12]: Nei, tvert imot. Når det gjelder midlertidige ansettelser, er det riktig at vi har gjort det lettere å ansette midlertidig, men samtidig har vi strammet inn på hvor lenge man kan være midlertidig ansatt. Vi har også innført karantenebestemmelser for bedrifter som benytter seg av dette.

Midlertidige ansettelser viser seg også å være et viktig springbrett for å komme seg inn i arbeidslivet. Halvparten av dem som ansettes midlertidig, kommer seg i jobb etter ett år. 60 pst. av dem som ansettes midlertidig, er i jobb etter 21 måneder, 30 pst. av dem som ansettes midlertidig, kommer fra arbeidsledighet og fra studier. Det betyr at midlertidige ansettelser er en viktig inngangsport for mange av dem som nå står utenfor, og det synes jeg er bra. Men vi er opptatt av at vi skal ha et seriøst og velorganisert arbeidsliv, og derfor har vi 22 tiltak i strategien mot arbeidslivskriminalitet, som vi har inngått sammen med partene og etatene for nettopp å bekjempe de useriøse arbeidsforholdene i arbeidslivet.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Lise Christoffersen.

Lise Christoffersen (A) [11:24:28]: Ikke all sosial dumping er ulovlig. Luftfarten er en av de bransjene som

er aller mest eksponert for sosial dumping, og det var et viktig punkt i vår tredje handlingsplan mot sosial dumping. Det er nå fjernet av den sittende regjering. Det var en delvis beskyttelse – ikke stor, men dog – i utlendingsforskriften, og fire måneder før siste stortingsvalg så Høyres arbeidspolitiske talsperson den gang, Torbjørn Røe Isaksen, ingen grunn til at Norge skulle gå i front og åpne opp for ytterligere undergraving av norske lønns- og arbeidsforhold ved å endre utlendingsforskriften på dette punktet. Tre år etter gjorde regjeringa det likevel, til tross for løfter om det motsatte. Hvilke nye momenter var kommet til i denne saken i denne perioden som fikk Høyre i regjering til å bryte løftet sitt til norske piloter og kabinansatte?

Statsråd Anniken Hauglie [11:25:29]: utfordringen var at vi fikk en klar anbefaling og klar beskjed om at forskriften var i strid med Schengen-forordningen, og vi måtte endre den. Men så har LO gått til sak mot staten. Den verserer nå i rettsapparatet. Avgjørelsen skal komme i løpet av januar, så da får vi se hvordan domstolene behandler dette. Men bakgrunnen for at vi endret forskriften, var at vi fikk en klar beskjed om at den gjeldende regelen var i strid med regelverket.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:26:13]: Ulovlig sosial dumping henger nøye sammen med allmenngjorte tariffavtaler. Allmenngjorte tariffavtaler omfatter lønn, men også godtgjørelse til reise, kost og losji. En må altså betale reise, kost og losji etter tariffavtalens regler dersom bostedsadressen er nødvendig langt vekk fra arbeidsplassen.

Mitt spørsmål er kort, og jeg skal ta det sakte: Er statsråden enig i at dersom det ikke betales reise, kost og losji i henhold til norske tariffavtaler, er det i strid med innholdet i en allmenngjort tariffavtale og dermed et eksempel på sosial dumping?

Statsråd Anniken Hauglie [11:27:07]: Nå stiller representanten meg spørsmål om den såkalte verftssaken, som har versert i det norske rettssystemet i mange år, hvor det oppsto en konflikt om hvorvidt reise, kost og losji skulle kunne være en del av tariffavtalen eller ikke – en stor og langvarig konflikt mellom NHO og LO. Den passerte Høyesterett. Høyesterett ga LO medhold. NHO gikk videre til ESA med saken. ESA har nå åpnet en formell sak mot Norge, hvor ESA mener at utgiftsøkning ikke kan bli en del av minstelønnsbegrepet, slik som Høyesterett har lagt til grunn.

Vi har nå gode prosesser med partene. Både arbeidstakersiden og arbeidsgiversiden er klar over utfordringen. Jeg opplever at de er villig til å komme fram til en løsning. Det er partene som har ansvaret for lønnsdannelsen i Norge. Det er deres avtale som nå diskuteres, og det er de som i fellesskap må komme fram til en løsning som er innenfor det regelverket Norge er forpliktet av.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:28:21]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Liv Signe Navarsete til utenriksministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmålene 3 og 4, fra henholdsvis representantene Ivar Odnes og Marit Arnstad til klima- og miljøministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 5, fra representanten Jan Bøhler til barne- og likestillingsministeren, vil bli besvart av kulturministeren som rette vedkommende. Spørsmålet flyttes og besvares før spørsmål 10, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 6, fra representanten Freddy de Ruiten til helse- og omsorgsministeren, vil bli besvart av arbeids- og sosialministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 7, fra representanten Ketil Kjenseth til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Dag Helge Frøisland.

Spørsmål 9, fra representanten Kjersti Toppe til kunnskapsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 1

Magne Rommetveit (A) [11:29:05]: «Ved handsaminga av stortingsmeldinga 'På rett vei - Reformen i vei-sektoren' fekk Nye Veier AS i oppdrag å byggje ut 534 km ny riksveg innan ei ramme på om lag 130 milliardar kroner. I media og ved fleire offentlege høve seier selskapet at dei vil ha omsetnad på 148 milliardar kroner. Kva er bakgrunnen for denne endringa, og korleis legg statsråden opp til å involvera Stortinget dersom føresetnadane i stortingsmeldinga vert endra?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:29:43]: En del av forklaringen på ulike tall er rett og slett om de inflasjonsjusteres eller ikke. Da Stortinget gjorde sine vedtak, var det i 2015-kroner. Når Nye Veier nå snakker om kostnader, er det ofte i 2016- eller 2017-kroner, og da er det naturlig at de summene varierer.

Den andre siden av saken er at da Stortinget gjorde sine vedtak, baserte en seg på kostnadsanslag laget i 2015. For å få en mest mulig riktig porteføljepriis da en overførte dette til Nye Veier ved forrige nyttår, gjorde en nye kostnadsanslag for Vegvesenet. Der var det også noen prosjekter som ble litt dyrere, og noen prosjekter som ble litt billigere. I sum: Med 2016-kroner i stedet for 2015-kroner, og med nye kostnadsanslag, får vi den differansen. I det er det ingen dramatik. Under enhver regjering har en sett at kostnadsanslag mens et prosjekt er i utvikling, varierer litt fra gang til gang. Når dette til slutt skal vedtas, vil en jo få

det endelige kostnadsanslaget, og da blir Stortinget også involvert i de vedtakene.

Men det viktige for meg her er at formålet med Nye Veier er å utfordre måten vi bygger på, måten vi planlegger på, nettopp for å få ned kostnadene. Nye Veier har selv sagt at de ser for seg å kunne bruke mer prefabrikerte elementer i stedet for at ting plaststøpes. De vil være mer og tettere på kommunepolitikere for å kunne finne gode løsninger tidlig, framfor å lage planer som så blir gjenstand for mange omkamper.

Så langt – på det ene prosjektet som har blitt tildelt kontrakt – har en sett at kostnaden en fikk på kontrakten, var rundt en halv milliard kroner lavere enn det som lå i avtalen med Samferdselsdepartementet. Det er jo også hensikten, å kunne bygge bedre og billigere. Derfor har jeg veldig lave skuldre, foreløpig, på de kostnadsrammene som ligger, i forhold til de totalrammene som Nye Veier har. Jeg registrerer også at Nye Veier mener at de vil – med de forutsetningene de har fått – kunne realisere porteføljen raskere enn de 20 årene som i utgangspunktet ble lagt til grunn. Det tilsier at de ser for seg et besparingspotensial som vil mer enn oppveie de endrede «Excel-ark-anslagene» som nå ligger der.

Som opposisjonspolitiker i åtte år husker jeg hvordan alle var bekymret over en kostnadsøkning i samferdselssektoren. Etter valgresultatet i 2013 ble representanten Rommetveit intervjuet av Aftenposten og innrømte at den forrige regjeringen ikke hadde gjort særlig mye med dette, og at dette nok var et av områdene de hadde sviktet mest på. Jeg er glad for at vi gjør mange grep. Selv om vi ikke nødvendigvis finner to streker under alle svar med en gang, har vi gjort mye mer for å få ned kostnadene på disse tre årene enn det jeg opplevde som opposisjonspolitiker i de foregående åtte.

Magne Rommetveit (A) [11:32:48]: No skal no eg berre vera i opposisjon i fire år, men likevel. Eg hugsar det Aftenposten-intervjuet. Det som skjedde då, var at me fekk gjort ein god del, særleg i samband med den nasjonale transportplanen som vart utarbeidd. Så mange av dei tiltaka vart lagde inn der.

I meldinga står det at prosjektet E18/E39 skal gå frå Kristiansand til Ålgård. På heimesida til Nye Veier er prosjektet no omtalt som «Kristiansand–Sandnes». Mellom Sandnes og Ålgård er det i dag 14 kilometer, og i meldinga er ikkje Sandnes nemnt med eitt ord. I meldinga står det at regjeringa legg opp til «eventuelle endringer i selskapets portefølje første gang i forbindelse med Nasjonal transportplan fra 2022». Eg kan ikkje sjå at regjeringa har lagt fram noko for Stortinget som har utvida porteføljen til Nye Veier. Og regjeringa seier sjølv at anledninga for det er om fire år. Kva seier statsråden til det?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:33:48]: For det første kan jeg slå fast at jeg har tenkt å være statsråd i mange år. Så den eneste måten Rommetveit kan være i opposisjon kun i denne perioden, er ved å melde overgang til et borgerlig parti før neste valg. Det er han hjertelig velkommen til. Da hadde han i hvert fall fått oppfylt sine drømmer om å bygge mye mer vei og jernbane i dette landet enn det han noen gang selv fikk til da han var i posisjon. Velkommen skal du være!

Når det gjelder strekningen Kristiansand–Sandnes: Det

ligger i porteføljen at Nye Veier har en del av strekningen, men når en begynner å komme opp mot Ålgård, så ligger det igjen hos Vegvesenet. Så det er ikke noe gap her som ingen dekker. Vegvesenet jobber nå med Sandved–Hove. I Vegvesenet-porteføljen ligger videre Hove–Ålgård, men det ble besluttet i Nasjonal transportplan. Men altså: Fram til Ålgård og ned til Kristiansand er det Nye Veier.

Det er jo litt av det som har vært greia, og som jeg var så glad for å se Stavanger Aftenblad omtale for et år siden – der Vegvesenet selv sa at nå sitter vi og planlegger 20 mil om gangen der vi før satt og planla fem og fem kilometer.

Magne Rommetveit (A) [11:34:56]: Eg kan dessverre ikkje gje den same garantien tilbake til Solvik-Olsen, at han skal få fortsetja som statsråd om han skifter parti, men det er verken han eller eg som avgjer dette, det er langt fleire folk.

Eg vil takka for svaret. Det er bra at ein ser på korleis ting kan gjerast billigare utan at ein går på akkord med nødvendig kvalitet. Likevel er oppfølging av kostnader og prosjektstyring for til saman 130 mrd. kr ei oppgåve som skulle vera sentralt for statsråden, men òg for oss i Stortinget. Mitt spørsmål er om ikkje statsråden meiner det er eit sjølvstendig poeng å orientera Stortinget om denne typen opplysningar i budsjettproposisjonen – og då ikkje leggja til grunn at me for å få slike opplysningar må fylgja med på heimesidene til Nye Veier eller lesa i Aftenposten heile tida. Eg ser òg det er lyst ut prosjektleiarstilling i Nye Veier: «Prosjektleder E39 Kristiansand–Sandnes/Stavanger». Så det prosjektet kryp sakte, men sikkert nordover. Kanskje me får det opp til Hordaland òg til slutt.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:36:03]: Det er i hvert fall sikkert at skal en bygge ting opp til Hordaland, er det større sjanse for å få til det med borgerlig flertall enn med sosialistisk flertall. Det er Erna som er min sjef, så det er hun som vil kunne bestemme om jeg er statsråd eller ikke, og ikke Arbeiderpartiet. Men som sagt: Rommetveit er velkommen over til dem som også skal styre videre framover.

Når det gjelder selve Nye Veier, registrerer jeg det som blir sagt nå, men jeg konstaterer likevel at da regjeringen la fram denne reformen, var Arbeiderpartiet imot. Arbeiderpartiet advarte om at vi ville få en «vei-bonanza» med Nye Veier. Det var et oppslag i Klassekampen i april 2015. Nå er det derimot andre ting som problematiseres. Det er for så vidt bra at opposisjonen er på tå hev og prøver å pirke i detaljer her, men det viktige er at vi skal bygge mer vei, få mer igjen for pengene, sørge for at trafiksikkerheten øker, og at reisetiden går ned. Det er vi i ferd med å få til nå. At en får kostnadsendringer basert på inflasjonsjusteringer og sånt, er en del av hverdagen, men Stortinget vil være orientert når Stortinget skal ta sine beslutninger.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanta Liv Signe Navarsete til utenriksministeren, vil bli besvart av

helse- og omsorgsministeren på vegne av utenriksministeren.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:37:28]: «Washington Trade Daily skriv 22. november at forhandlingane kring TISA-avtala er sette på vent. På Utanriksdepartementet sine sider skriv regjeringa 20. desember at partane i TISA-forhandlingane «[...] møttes i Genève 6. og 7. desember for å gjøre opp status for Tisa-forhandlingene så langt». Kan utanriksministeren gjere greie for kvifor forhandlingane ser ut til å vere sett mellombels i ro, og er det gitt noko signal frå forhandlingspartane om når forhandlingane eventuelt skal takast opp att?»

Statsråd Bent Høie [11:38:00]: På vegne av utenriksministeren vil jeg gi følgende svar:

Norge har en svært åpen økonomi, som er avhengig av handel. Det er i vår interesse å ha et handelssystem som er basert på klare, like og rettfærdige regler.

Tjenestesektoren er også viktig og blir stadig viktigere for Norge. Dersom eksport av olje og gass holdes utenfor, er omkring halvparten av den norske eksporten tjenester, og det forventes at denne andelen vil øke i årene framover.

Nettopp derfor er regjeringen opptatt av tjenestenæringens rammebetingelser og konkurransevilkår internasjonalt.

Forhandlingene om avtale om handel med tjenester – TISA, som vil bygge på WTO-avtalen om handel med tjenester – har pågått siden våren 2013. Det er 23 parter i forhandlingene, inkludert EU, som representerer 28 land, slik at det til sammen er 50 WTO-medlemmer som omfattes av forhandlingene.

TISA vil, dersom en lykkes, sikre større forutsigbarhet i tjenestemarkedet i en rekke land. Handel med forutsigbarhet og likebehandling er viktig, både nasjonalt og internasjonalt.

Forhandlingspartene ble i juni 2016 enige om å sette som mål å slutføre forhandlingene innen utgangen av året. Selv om det gjenstår mye arbeid, inkludert å løse de vanskeligste spørsmålene, ble dette målet sett på som realistisk.

Men i ettertid viser det seg at målet om slutføring i 2016 var for optimistisk. De 23 forhandlingspartene lyktes ikke i å finne løsninger på alle utestående forhandlings-spørsmål innen forhandlingsrunden i desember. Desemberrunden ble brukt til en grundig gjennomgang av framdrift og status på alle forhandlingsområder. Man ble også enige om hvilke forhandlingsområder som krever fortsatt arbeid på teknisk nivå. Forhandlingspartene ble enige om å møtes igjen senere i år.

Det er for tidlig nå å si noe nærmere om hvordan TISA-prosessen går videre. For Norge står vårt utgangspunkt fast: Eksport av tjenester er viktig for norsk sysselsetting og verdiskaping. Vi ønsker åpnere, mer ikke-diskriminerende og forutsigbar handel med tjenester. Vi ønsker derfor TISA og vil arbeide for at avtalen blir så god som mulig for Norge. Vi er rede til å fortsette forhandlingene så snart partene er klare.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:40:19]: Hausten 2015 publiserte regjeringa eit norsk-islandsk kapittelforslag til TISA-avtala om energirelaterte tenester. Hausten 2016 viste ein lekkasje frå Greenpeace at forslaget no har støtte

av EU og Australia. USA har tidlegare fremja liknande forslag i WTO, men er avvist. Kan statsråden gjere greie for kva som er USAs haldning til forslaget frå Noreg, og kjem regjeringa til å halde fram med å prioritere arbeidet med eit kapittel for energirelaterte tenester i TISA-avtala?

Statsråd Bent Høie [11:40:51]: TISA har ikke vært nevnt i den amerikanske valgkampen, men det er også for tidlig å si noe sikkert om når amerikanske posisjoner vil være klarlagt, eller hva de vil gå ut på. Norge har valgt å ha en veldig åpen prosess knyttet til våre posisjoner i disse forhandlingene, og som også representanten viser til, er det en egen nettside der en fortløpende nettopp publiserer de norske posisjonene og de vurderingene som gis.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:41:34]: Eg registrerer at eg ikkje fekk svar på det spørsmålet. Det kan eg kanskje heller ikkje vente frå helseministeren, så slik sett er det synd at utanriksministeren ikkje stiller og svarar.

Men eg prøver meg likevel på eit spørsmål til. I oktober arrangerte regjeringa ved utanriksministeren eit WTO-toppmøte i Oslo. Ei nøkkelsak for utviklingsgruppa i WTO og ei nøkkelsak for ei avtale på WTO-ministermøtet i Buenos Aires i desember 2017, er ei løysing på saka om mattryggleik og matlager i WTO. Utan framgang her spøkjer det for andre avtaler i WTO. Ei løysing på den saka vil medføre at utviklingsland kan setje ein fastpris for oppkjøp av landbruksprodukt frå sine bønder og selje dei vidare til subsidierte prisar for mattryggleik nasjonalt. Korleis skal regjeringa jobbe opp mot ministermøtet for å finne ei løysing på dette spørsmålet?

Statsråd Bent Høie [11:42:28]: Det er et spørsmål som omhandler WTO, og når jeg nå svarer på vegne av utenriksministeren, tror jeg ikke jeg skal gå inn på den type vurderinger. Til det forrige spørsmålet: Jeg opplevde det som todelt. Det ene handlet om USAs posisjoner, og det svarte jeg på. Det er også sånn at hovedtyngden i det arbeidet som Norge og Island gjorde i 2014, er å sikre åpne markeder for energirelaterte tjenester og likebehandling for utenlandske tjenesteleverandører. Det går nå i retning av en felles forståelse i TISA om at man ikke skal lage regler for markedsadgang i vedlegg, og det vil være partenes endelige tilbud som også definerer ambisjonsnivået.

Spørsmål 3

Fra representanten Ivar Odnnes til klima- og miljøministeren:

«Bestanden av jerv i Norge har økt fra 269 dyr til 306 fra 2015 til 2016. I mange deler av landet er jerv den største skadegjøreren på husdyr. Økningen er størst i Hedmark, Trøndelag og Nordland. Bestanden av jerv ligger langt over bestandsmålet, og jakt på jerv har de siste årene vært lite vellykket. Kun om lag en tredjedel av kvotene har blitt tatt ut.

Hva tenker regjeringen å gjøre for å komme ned på bestandsmålet for jerv, og hvor lang tid regner man med at det vil ta?»

Spørsmål 4

Fra representanten Marit Arnstad til klima- og miljøministeren:

«I Meråker mistet man i fjor sommer nesten 500 sau til rovdyr. Kommunen er en svært aktiv landbrukskommune med mange beitebrukere. Beiteretten i Meråker er spesiell i den forstand at hver gård har kjøpt og betalt sin beiterett fra bl.a. Meråker Brug. Dermed er beiteretten prissatt.

Hva vil statsråden gjøre for å redusere rovdyrtrykket i Meråker, og kan det eventuelt være aktuelt å kjøpe ut den beiteretten som brukerne har kjøpt?»

Presidenten: Disse spørsmålene er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 5 er flyttet og vil bli besvart før spørsmål 10.

Spørsmål 6

Presidenten: Spørsmål nr. 6, fra representanten Freddy de Ruiten til helse- og omsorgsministeren, er overført til arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie som rette vedkommende.

Freddy de Ruiten (A) [11:43:46]: «Høyesterettsdommen hvor det fastslås at en privat avlaster er å anse som kommunalt ansatt, har medført at flere er blitt varslet om endringer i sitt avlastningstilbud. Bærum kommune skal ha ros for å avvente situasjonen.

Hva gjør regjeringa overfor landets kommuner for å sikre barnets beste og for å hindre at gode avlastningsordninger forsvinner som en følge av kommunalt arbeidsgiveransvar?»

Statsråd Anniken Hauglie [11:44:15]: Avlastningstiltak er et tilbud til personer og familier med særlig tyngende omsorgsarbeid hvor formålet er å hindre overbelastning, gi omsorgslyter nødvendig fritid og ferie og mulighet til å delta i vanlige samfunnsaktiviteter. Kommunene har plikt til å tilby slike avlastningstiltak.

Høyesterett avsa, som også representanten var inne på, en dom i juni 2016 som medfører at avlastere, som kommunene tradisjonelt har engasjert som oppdragstakere, nå normalt vil være å anse som arbeidstakere, med den følge at arbeidsrettslig lovgivning gjelder.

Det har oppstått usikkerhet om avlastningstilbudet flere steder etter Høyesteretts avgjørelse. Jeg har fått flere signaler om at rettstilstanden gjør det utfordrende å organisere et godt og forsvarlig tjenestetilbud i kommunene. Dette er alvorlig.

Avlasting er et viktig tilbud for mange personer og familier, og kommunene må ha et rammeverk som sikrer at de kan organisere et godt tjenestetilbud. Samtidig må hensynet til vernet for dem som arbeider som avlastere, ivaretas.

Slik departementet nå vurderer det, vil det uansett være behov for å gjøre justeringer i organiseringen av ordningen, enten i form av en avtale mellom partene eller i form av forskriftsendringer.

For å sikre framdrift i saken har jeg hatt møte med KS og skal treffe Fagforbundet senere denne uken. Kontakt

med dem som kjenner dette best, er viktig for å forstå hva som er de konkrete utfordringene etter avgjørelsen i Høyesterett, og finne den beste måten å løse dette på framover. Jeg tar sikte på at vi skal klare å finne en god løsning i denne saken før sommeren, men det er avhengig av at partene kan bidra på en konstruktiv måte i det. Jeg forstår at dette er vanskelig for dem det gjelder. Endringer i avtaler og forskrifter vil ta noe tid, men jeg kan love at vi forsøker å finne fram til gode løsninger for begge parter så raskt som overhodet mulig.

Freddy de Ruiten (A) [11:46:31]: Jeg synes det er bra. Jeg er glad for at statsråden signaliserer at man jobber med løsninger, og at man gjerne involverer både helseminister, kommunalminister og barne-, likestillings- og inkluderingsminister, for dette er et felt som er ganske bredt. Jeg håper at man også engasjerer brukerorganisasjoner, brukere og andre, slik at man får inn det perspektivet i arbeidet med eventuelle nye ordninger.

Noe av bakgrunnen for å ta dette opp, var et oppslag i Fædrelandsvennen om Leah på 5 år med Downs syndrom og autisme, som rett før jul fikk beskjed om at hennes trygge og forutsigbare avlastningstilbud ville opphøre. Rett over nyttår besøkte jeg Leah og hennes mor, og det var et sterkt møte. Hva tenker statsråden man kan signalisere til både Leah og hennes foreldre og andre foreldre som nå er bekymret for avlastningstilbudet?

Statsråd Anniken Hauglie [11:47:24]: Det er mange som er i samme situasjon som Leah. Det er flere tusen som mottar avlastningstilbud over hele landet. Det har overalt kommet mange signaler på hvordan konsekvensene av høyesterettsdommen innvirker på tilbudet til dem som mottar det, altså barna og brukerne av tilbudet. Så jeg kan love Leahs familie og alle andre familier at vi virkelig jobber på spreng for å finne en god løsning som ivaretar dem som trenger avlastning, men som også ivaretar arbeidstakerne, for all den tid Høyesterett nå har bestemt at avlasterne er å anse som arbeidstakere, må vi finne løsninger også innenfor lovgivning som gjelder for arbeidstakerne. Her har jeg som sagt hatt et møte med KS. De er opptatt av dette. Jeg skal møte Fagforbundet denne uken. De er også opptatt av dette. Så håper jeg at vi klarer å finne en god løsning. Det må antageligvis gjøres endringer i avtalen mellom arbeidstakere og arbeidsgivere, men vi ser også på muligheten for om det kan gjøres noe mer forskriftsmessig for å kunne ivareta behovet til dem som mottar avlastningstiltak, for dette er viktig for dem det gjelder.

Freddy de Ruiten (A) [11:48:34]: Det er ingen tvil om at det selvfølgelig må gjøres en del ting rent arbeidsrettslig her – jeg forstår den prosessen. Men jeg tror jeg vil gjenta oppfordringen om å være på i forhold til brukerorganisasjonene og de pårørende her for å lage gode nye ordninger som er minst like gode som dagens ordninger.

Jeg trodde aldri jeg skulle si det, men jeg har lyst til å skryte litt av Bærum kommune, Høyre-kommunen Bærum. De tok tak i denne problemstillingen. Det kom fra forvaltningen og fra administrasjonen i kommunen en rekke oppsigelser av avlastere. Da gikk politikerne inn og tok en «time out». Det burde flere kommuner gjøre i denne situasjonen. Dette er en uoversiktlig, vanskelig situasjon som krever at man har fokus på barnets beste.

Mitt avslutningssspørsmål til statsråden, som tydeligvis har en god prosess på dette, er: Kan statsråden signalisere overfor kommunene at de bør gjøre som Bærum: trekke pusten, ha is i magen, ta en liten «time out» for å skaffe seg den nødvendige oversikten – uten å forhaste seg slik at sårbare barn og deres familier mister et helt nødvendig tilbud?

Statsråd Anniken Hauglie (H) [11:49:39]: Det er mange grunner til å skryte av Bærum kommune, på mange andre områder enn dette også. Her har Bærum kommune vært offensive. Samtidig står Bærum kommune i samme situasjon som alle andre kommuner, at de må passe på at deres regelverk er innenfor loven. Det vi jobber med nå, er å se om det er mulig å få endret på avtalene mellom ansatte og arbeidsgiver. Det er det partene som skal ta ansvaret for. Så ser vi på om det er mulig å endre forskriften, som gjør at vi får større handlingsrom innenfor lovverket og de direktivene vi er omfattet av. Det er det som er målet nå, at vi skal klare å få til gode løsninger som ivaretar brukerne på en god måte. Om vi klarer å få det til på den samme måten som det er i dag, gjenstår å se. Men vi er i hvert fall veldig opptatt av at vi skal klare å finne løsninger som ivaretar brukerne på en bedre måte enn det konsekvensene av høyesterettsdommen, sånn som den nå står, kanskje gjør.

Spørsmål 7

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ketil Kjenseth til helse- og omsorgsminister Bent Høie, vil bli tatt opp av representanten Dag Helge Frøisland.

Dag Helge Frøisland (V) [11:50:51]: «Nye måter å måle blodsukker på som forbedrer diabeteskontroll og bedrer livskvalitet, finnes. Et eksempel på dette er blodsuktermåling kalt Libre-Frihet! Barn må stikke seg i fingeren fordi regjeringen ennå ikke har tatt grep for at denne typen nye hjelpemidler vurderes og godkjennes for blåreseptordningen raskt. Dagens godkjennelsesrutiner synes tungvinte og byråkratiske. Høyre lovte å effektivisere byråkratiet.

Hva vil statsråden gjøre for å effektivisere godkjenning for denne typen utstyr?»

Statsråd Bent Høie [11:51:26]: Mye medisinsk forbruksmateriell dekkes gjennom blåreseptordningen, samtidig som spesialisthelsetjenesten har ansvar for finansiering av behandlingshjelpemidler og forbruksmateriell til en rekke behandlingsforløp. HELFO vurderer løpende søknader fra leverandører om oppføring av nye produkter på produkt- og prislistene for medisinsk forbruksmateriell innenfor blåreseptordningen. Nye produkter kan kun oppføres i pris- og produktlistene hvis de faller inn under ett eller flere av punktene i blåreseptforskriften § 5. Denne bestemmelsen inneholder en liste over medisinsk forbruksmateriell som dekkes av blåreseptordningen, og til hvilke sykdommer og tilstander.

Når spesialisthelsetjenesten har behandlingsansvaret, kan behandlingshjelpemiddelet vurderes i systemet for nye metoder. I en slik metodevurdering vurderes blant annet sikkerhet, nytte og ressursbruk av en metode. Beslut-

ninger om å ta i bruk nye metoder i spesialisthelsetjenesten er basert på disse metodevurderingene.

Nytte, ressursbruk og alvorlighet er de sentrale kriteriene for prioritering i helsetjenesten, som et samlet storting har sluttet seg til. Disse kriteriene står sentralt ved innføring av nye metoder og legemidler i helsetjenesten. En metodevurdering vil bidra til kunnskap om disse før det tas beslutning om metoden eller legemiddelet skal innføres i helsetjenesten eller ikke.

Når det gjelder FreeStyle Libre, er det usikkerhet knyttet til hvilke pasienter produktet er mest relevant for. Dette har jeg redegjort for i et tidligere spørretimesvar. Det er behov for et faglig beslutningsgrunnlag for å vurdere om produktet kan erstatte blodsukkerstrimler som dekkes av blåreseptordningen, eller om produktet bør inngå som en del av behandlingstilbudet for diabetespasienter i spesialisthelsetjenesten, på lik linje med insulinpumper og annet utstyr til behandling av diabetes.

Bestillerforum bestilte i juni 2016 en hurtig metodevurdering av FreeStyle Libre og tilsvarende produkter. Dette for å kartlegge hvilke pasienter som har mest nytte av produktet, og hvem som bør ha behandlings- og finansieringsansvaret. Det er Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet som skal gjennomføre metodevurderingen, med en frist på 180 dager fra dokumentasjon er mottatt fra produsenten. Firmaet som står bak FreeStyle Libre, leverte dokumentasjon like før jul, og metodevurderingen er satt i gang.

Dag Helge Frøisland (V) [11:53:53]: Kunnskapssenteret på Folkehelseinstituttet saksforbereder kun for RHF-ene, altså spesialisthelsetjenesten. Dette vil så bli oversendt til Beslutningsforum, som ikke kan ta beslutning for HELFO. Vi vet at dette systemet kan sammenliknes med 8–9 stikk i fingeren med engangsutstyr og strips, som per i dag dekkes over blåreseptordningen.

Vil statsråden sørge for at HELFO vurderer denne typen utstyr for godkjenning parallelt med prosessen for RHF-ene?

Statsråd Bent Høie [11:54:32]: Noe av begrunnelsen for at dette skal vurderes av Kunnskapssenteret, er at man vil finne svar på det spørsmålet som representanten tar opp, nemlig: Er dette et produkt som hører hjemme under blåreseptordningen, og som dermed skal finansieres over HELFO, eller er det et produkt som er mer på linje med f.eks. diabetespumper, og da hører hjemme i spesialisthelsetjenesten? Når den vurderingen er gjort, ligger alt til rette for å få en rask konklusjon – enten at det går til Beslutningsforum, og at det gjøres vedtak om det knyttet til spesialisthelsetjenesten, eller at HELFO bruker denne utredningen som grunnlag for å ta sin beslutning.

Det som dessverre har forsinket prosessen, er at firmaet som leverer dette, ikke har levert dokumentasjonen til Folkehelseinstituttet før rett før jul.

Dag Helge Frøisland (V) [11:55:36]: Vi er vel begge enige om at det er trist at det tok tre måneder fra oppdraget ble gitt, til produsenten leverte sin dokumentasjon. Jeg jobber imidlertid som barnelege med nettopp denne gruppen, og vi ser helt klart at dette bedrer både blodsukkerreguleringen og livskvaliteten til barn og unge. I Danmark skar helseministeren gjennom og godkjente dette uten den tungvinte byråkratiske prosessen som vi bruker her i Norge nå.

Kunne statsråden, i påvente av de prosessene som nå går, som et minimum skjære gjennom og godkjenne dette hjelpemiddelet på blå resept for barn og unge med diagnosen E10.9, type 1-diabetes?

Statsråd Bent Høie [11:56:25]: Det er en stor og vesentlig forskjell mellom representanten Frøisland og meg, nemlig at jeg ikke er barnelege. Det betyr at den typen faglige spørsmål ikke er ting som jeg bare kan skjære gjennom på. Jeg er avhengig av å ha gode vurderinger.

Når det gjelder spørsmål knyttet til spesialisthelsetjenesten, har Stortinget sluttet seg til den ordningen vi har i Norge, nemlig at den typen beslutninger ikke tas av politikere – de tas av helseregionene.

Når det gjelder spørsmålet om hva som skal inn på blåreseptordningen på dette området, er det en beslutning som tas av HELFO, ikke av helseministeren. I Danmark har en ikke den typen systemer, men i Norge har det vært bred politisk enighet om – inkludert representanten Frøislands parti – at vi skal ha prinsipper og systemer for å ta prioriteringsbeslutninger i helsetjenesten som baserer seg på faglige vurderinger, fordi alle beslutninger vil ha konsekvenser også for andre pasienter. Men tiden det har tatt, beklager jeg, men det er i all hovedsak firmaets eget ansvar.

Spørsmål 8

Kjersti Toppe (Sp) [11:57:45]: «Budsjett 2017 for Sykehuset Telemark HF forstås slik at radiolog, øre-nesehals-spesialist og øyelege fjernes fra Rjukan sykehus og Cytostatika opphører. Kan statsråden svare på hva budsjett 2017 innebærer for Rjukan sykehus og for de nevnte funksjonene spesielt, og hvordan dette er forenlig med utviklingsplanen for Sykehuset Telemark HF, godkjent av statsråden i foretaksmøtet 5. juni 2014?»

Statsråd Bent Høie [11:58:18]: Styret ved Sykehuset Telemark behandlet 15. desember 2016 budsjettet for 2017. Helseforetaket har utarbeidet et driftsbudsjett for 2017 med et driftsresultat på minus 20 mill. kr. Produktivitetsforbedring, reduksjon i antall polikliniske kontroller og behandling av pasienter på riktig helsetjenestenivå er viktig for å nå målene. Rapportering og oppfølging av planlagte bemanningsreduksjoner vil ha spesiell oppmerksomhet.

Sykehuset Telemark opplyser at pasienter i området rundt Rjukan starter med cytostatika ved avdeling i Skien og følges nå opp på Notodden. Støttebehandling tilbys på Rjukan. De fagansvarlige for cytostatikabehandlingen i Telemark har vurdert kompetanse og forsvarlighet, og de mener at det ikke er tilrådelig å gi slik behandling ved Rjukan sykehus.

Øre-nese-hals-tilbudet på Rjukan har vært dekket av en privat øre-nese-hals-lege uten avtalehjemmel. Denne ordningen er avvirket, bl.a. fordi den var uforholdsmessig dyr. Pasientene henvises nå til Skien. Sykehuset Telemark ønsker å etablere avtalespesialisthjemler innen øre-nese-hals og gynekologi på Rjukan og har vært i kontakt med Helse Sør-Øst om dette.

Øyelegefunksjonen dekkes av avtalespesialist, og denne funksjonen er stabil. Vanlige radiologiske undersøkel-

ser, som f.eks. beinbrudd, utføres ved Rjukan sykehus. Ultralyd av hjertet gjøres på Rjukan, mens andre ultralydundersøkelser tilbys på Notodden.

Styret i Helse Sør-Øst behandlet Utviklingsplan 2030 for Sykehuset Telemark i desember. Planen legger til grunn at det skal være dag- og poliklinisk aktivitet på Rjukan, og at Telemark fortsatt skal ha en desentralisert sykehusstruktur med akutt sykehus både i Skien og på Notodden. Det skal være desentrale tjenester ved de distriktspyskiatriske sentrene og desentrale, somatiske poliklinikker og dagbehandling i nært samarbeid med kommunene.

Dagens akuttberedskap videreføres, og de polikliniske, ambulante tilbudene videreutvikles desentralt i samarbeid med kommunene.

Jeg stadfestet vedtaket om avvikling av akuttfunksjonene på Rjukan i foretaksmøtet 5. juni 2014. Den nye utviklingsplanen for Sykehuset Telemark fram mot 2030 legger fortsatt til grunn at vi skal ha dag- og poliklinisk aktivitet på Rjukan.

Kjersti Toppe (Sp) [12:00:39]: I utviklingsplanen 2014–2016 for Sykehuset Telemark er ein ganske spesi- fikk på kva ein vil ha av planlagde sjukehusstilbud på Rjukan i fortsettjanga. Det står òg at det er ein ambisjon om å «desentralisere så mange behandlingstilbud som mulig.

Det er derfor planlagt videreført et bredt sykehusstilbud på dagtid; dialyse, cellegiftbehandling og spesialistpoliklinikker, røntgen og laboratorietjenester. Det vil løpende vurderes ut fra pasientbehov og tekniske muligheter om ytterligere desentraliserte tilbud kan opprettes».

Det er ein protokolltilførsel ved behandling av budsjett på Sykehuset Telemark der ein spør om korleis føretaket kan vedta å kutta ut det som av helseministeren er vedtatt i føretaksmøtet for resttilboda på Rjukan.

Statsråd Bent Høie [12:01:50]: Jeg oppfatter ikke at det er det som skjer.

Det som er viktig, er at Sykehuset Telemark har oppdatert utviklingsplanen 2014–2016 fram mot 2030, og denne ble behandlet av styret 14. september 2016. Her ble det ikke lagt opp til noen endringer i tjenestetilbudet på Rjukan i planen, men det ble lagt opp til at en flytter den somatiske aktiviteten i Porsgrunn til Skien. Det er, som jeg også sa i mitt første svar, lagt opp til at det fortsatt skal være gode desentraliserte spesialisthelsetilbud på Rjukan.

Men det er også slik at Sykehuset Telemark som punkt 1 alltid har ansvaret for å vurdere at tilbudet som gis, er forsvarlig. Opplever de f.eks. at rekrutteringsutfordringer og andre ting utfordrer forsvarligheten, har sykehusets ledelse og styre et ansvar for at forsvarligheten går foran andre ting. Det er også slik at selv om en skal opprettholde et tilbud, betyr ikke det at en ikke f.eks., som også her er tilfellet, ønsker å få til en avtale med en avtalespesialist for å gi et tilbud.

Kjersti Toppe (Sp) [12:03:04]: Eg er heilt einig med helse- og omsorgsministeren i at dette handlar om sjukehusleiing, og det er kanskje difor ein får til gode desentraliserte tenester på Ringerike sykehus opp mot Ål, og at det er svært vanskeleg på Sykehuset Telemark å få til det same opp mot brukarane. Mange opplever at det som vart brukt som ein argumentasjon for å leggja ned døgnbe-

maninga på Rjukan, at ein no skulle få eit godt poliklinisk tilbod og eit godt dagtilbod, vert tatt vekk – det eine tilbodet etter det andre – og at ein får ein reduksjon. Det opplever mange som eit løftebrot, ikkje berre frå Sykehuset Telemark, men òg frå statsråden, som tok på seg ansvaret for den omlegginga. Kan statsråden forstå at folk i Telemark reagerer på det som no skjer rundt Rjukan-sjukehuset og tilbodet som vert gitt av spesialisthelsete- nester?

Statsråd Bent Høie [12:04:11]: Ja, det forstår jeg, og det er alltid sånn i forbindelse med denne typen prosesser at det er mye usikkerhet, og endringer som har gode be- grunnelser, oppfattes gjerne ofte som begrunnet på annen måte, eller som en del av en annen strategi. Men derfor er det så viktig at utviklingsplanen mot 2030 stadfester den utviklingen som også lå til grunn for beslutningen i 2014.

Så har man erfaringer fra andre sykehus, som også re- presentanten var inne på. Ringerike sykehus hadde også mange år med veldig stor uro. Nå oppleves det som et vel- digt godt og framtidsrettet tilbud. Det samme hadde vi ved Nordfjord sjukehus – årelange konflikter om de ulike ele- mentene i sykehusets tilbud. Nå er det ro om det, og folk opplever en positiv utvikling. Jeg håper at vi også vil kome i en slik situasjon når det gjelder tilbudet på Rjukan.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kjersti Toppe til kunnskapsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av kunnskapsmi- nisteren.

Kjersti Toppe (Sp) [12:05:26]: «Ifølge NOU 2015: 14 er rentekompensasjonsordninga for skulebygg og symjeanlegg ei ordning som gir dette området ei beskytta stilling på statsbudsjettet. Utvalet føreslår at det ikkje bør opprettast nye slike ordningar eller gis nye til- segn innanfor dei eksisterande ordningane etter 2016. I statsbudsjettet for 2017 seier Finansdepartementet at dei vil fylgje opp denne anbefalinga.

Kan statsråden stadfeste at dei vil fase ut ordninga med rentekompensasjon for skulebygg og symjeanlegg?»

Statsråd Bent Høie [12:06:04]: I statsbudsjettet for 2017 er det bevilget 223 mill. kr til rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg. Bevilgningen skal kompen- sere kommuner og fylkeskommuner for renteutgifter for investeringer innenfor rammen på til sammen 30 mrd. kr som staten har gitt tilsagn om i perioden fra 2002 til 2016. Regjeringen har faset inn de siste 4 mrd. kr av investeringsrammen gjennom budsjettet som er lagt fram.

Staten har forpliktet seg til å utbetale tilskudd 20 år fram i tid gjennom de tilsagn som er gitt. Det er godt grunnlag for å si at kommunene ikke har prioritert løpende vedlikehold tilstrekkelig som driftsoppgave, og over tid vil dette gi et økende akkumulert vedlikeholdsetterslep. Sam- tidig ser vi at kommunene har et historisk høyt investeringsnivå.

Statlige tiltak bør derfor rettes mot å bidra til at kommu- nene prioriterer vedlikehold som driftsoppgave. De viktig-

ste forutsetningene for god kvalitet på skolebygg er en kommuneøkonomi i balanse og en tilstrekkelig lokal prio- ritering av eiendomsforvaltning i kommunene.

Regjeringen har prioritert en sterk kommuneøkonomi. Kommunene har fått sterkere realvekst i sine inntekter un- der denne regjeringen enn i siste periode under den foregå- ende regjeringen. I 2017 styrkes kommunenes frie inntek- ter med 3,8 mrd. kr, noe som gir kommunene et godt hand- lingsrom til å prioritere skole og skolebygg.

Kjersti Toppe (Sp) [12:07:45]: Spørsmålet mitt var om statsråden kunne stadfesta at dei vil fasa ut ordninga med rentekompensasjon for skulebygg og symjeanlegg. Og eg må spørja på nytt om statsråden kan stadfesta at dei no er i gang med ei utfasing, og at det ikkje har vorte lagt inn nokre nye midlar for 2017. Og kva tid vil det da vera slutt for kommunane å søkja om rentekompensasjon når dei skal gjera eit ekstra vedlikehaldsarbeid for skulane si- ne? Eg vil berre spørja på nytt om statsråden kan vera vel- dig tydeleg på at denne ordninga no skal vekk.

Statsråd Bent Høie [12:08:32]: Det er jo lagt fram i statsbudsjettet, og Stortinget har også behandlet dette spørsmålet. Representanten er også fullt klar over at det som er lagt inn i 2017-budsjettet, er de 223 mill. kr som er bevilget til ordningen. De forpliktelsene som har vært i denne ordningen fra statens side fra 2002 til 2016, er innenfor en ramme på 30 mrd. kr, og denne regjeringen har faset inn de siste 4 mrd. kr av investeringsrammen gjennom det budsjettet som er lagt fram. Det er de penge- ne som er bevilget til ordningen.

Det som er avgjørende, er at kommunene tar på seg det som er et kommunalt ansvar, nemlig å ha løpende vedlike- hold av de bygningene som de har investert i. Det viktigste for å sikre det er en god kommuneøkonomi.

Kjersti Toppe (Sp) [12:09:36]: Eg etterlyser framleis eit klart svar på om ordninga skal avviklast. Kan stats- råden gi eit veldig klart svar på det?

Når det gjeld innstillinga frå komiteen og Stortingets behandling av statsbudsjettet, var det ikkje skrive ein merknad om dette. Eg har fått spørsmål frå Bergen kom- mune, der ein lurar på i administrasjonen om korleis ein no skal planleggja for å kunna få vekk alle skular som ikkje er inneklimagodkjende osv. Ein ønskjer tydelege signal frå regjeringa om korleis dei no vurderer dette vidare. Det er over 300 skuleelevar i Noreg som går på skular som ikkje er inneklimagodkjende. Det er faktisk òg ei stor helseut- fordring. Forskrifta om miljøretta helsevern har vi hatt si- dan 1998, og det har ikkje hjulpet. Men det hjelper vel heller ikkje å laga dårlegare økonomiske ordningar for dei kom- munane som faktisk ønskjer å gjera noko med dette.

Statsråd Bent Høie [12:10:43]: Det aller viktigste kommunene kan gjøre for å ivareta de bygningene som de har investert i, er å ha et jevnt vedlikehold. Det er også viktig at ikke staten bidrar med ulike ordninger som be- lønner kommuner som ikke driver med et jevnt vedlike- hold. Det vil trolig bare føre til at vi fortsatt er i en situa- sjon der kommunene lar viktige samfunnsinvesteringer forfalle over tid, uten å holde dem ved like. Det er selvføl- gelig dårlig for de barna som går på skolen, og for dem

som skal bruke idrettsanleggene, men det er også veldig dårlig samfunnsøkonomi.

Representanten er fullstendig klar over at hva som kommer i framtidige statsbudsjett, kan ikke svares på nå. Det jeg har svart på, er det som er i nåværende budsjett. Der ligger det ikke midler til en videreføring av denne ordningen. Det kommer veldig klart fram av budsjettet.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 5.

Spørsmål 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Jan Bøhler til barne- og likestillingsministeren, vil bli besvart av kulturministeren som rette vedkommende.

Jan Bøhler (A) [12:12:07]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«I Vårt Land 21. august 2016 framkom det at kun 3 av 248 styremedlemmer i norske moskeer er kvinner. Stortingets utredningsseksjon skriver i et oppdrag fra undertegnede at FNs kvinnekongresskonvensjon (KDK) skal ha forrang, og at «KDK gir staten en klar plikt til å arbeide for likhet mellom kjønnene også innad i trossamfunn». Det konkluderes med at det «ikke vil være et uforholdsmessig krav» å kreve en viss andel kvinner i moskeenes styrer. Vil regjeringen følge opp dette ved tildelingen av statstilskudd?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:12:54]: Likestilling mellom kjønnene er en kjerneverdi i vårt samfunn og et viktig politisk mål. Vernet mot kjønnsdiskriminering er en grunnleggende rettighet.

Tros- og livssynsfriheten er også en grunnleggende verdi og rettighet i det norske samfunnet. Det er en forutsetning for et fritt samfunn. Det innebærer at staten i utgangspunktet ikke skal involvere seg i indre forhold i tros- og livssynssamfunn. Statens fremste oppgave på tros- og livssynsfeltet skal være å sikre og beskytte tros- og livssynsfriheten.

Som representanten Bøhler sikkert er kjent med, er tilskuddsordningene for trossamfunn utenom Den norske kirke hjemlet i lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna. I forvaltningen av ordningene kan ikke staten stille strengere krav enn det som er fastsatt i eller i medhold av trossamfunnsloven.

Et eventuelt krav om en viss andel av det ene kjønn i trossamfunnenes styrende organer kan ikke innføres uten lovendring, og det må dessuten gjelde på ikke-diskriminerende vis for alle trossamfunn – ikke bare for moskeer eller muslimske trossamfunn.

Tros- og livssynsfriheten fritar ikke trossamfunn fra å innrette seg etter norsk lov, det er viktig å presisere. Trossamfunn er bundet av likestillingsloven, på lik linje med andre organisasjoner og virksomheter i Norge. For at trossamfunn skal kunne behandle kjønnene ulikt, må de generelle vilkårene i likestillingsloven § 6 om lovlig forskjellsbehandling være oppfylt. Dette innebærer at forskjellsbehandlingen må ha et saklig formål, må være nødvendig for å oppnå formålet – og at det er et rimelig forhold mellom det man ønsker å oppnå, og hvor inngripende forskjellsbe-

handlingen er for den eller de som stilles dårligere.

For tiden jobber regjeringen med forslag til en ny, helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Finansieringsordninger, inkludert spørsmål om hvilke vilkår som kan og bør stilles for offentlige tilskudd til tros- og livssynssamfunn, inngår i utredningsarbeidet. Det er en sak som skal sendes på høring til våren.

Så jobber vi også fra regjeringens side med en stortingsmelding om tros- og livssynspolitik. Jeg er opptatt av å stimulere til bred debatt om ulike tros- og livssynspolitiske spørsmål som en del av det arbeidet. Et spørsmål som representanten nå stiller, hvordan vi kan styrke kvinneverdsrepresentasjonen i styringsorganene i tros- og livssynsorganisasjonene, synes jeg er en naturlig del av det arbeidet. Jeg mener også at vi bør se på hvilke ulike virkemidler vi kan peke på i en sårn stortingsmelding, for nettopp å oppnå det målet som representanten Bøhler peker på.

Jan Bøhler (A) [12:16:05]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg synes det springende punktet i svaret er det statsråden sa, at man ikke kan stille strengere krav enn det som går fram av trossamfunnsloven. I svar fra Stortingets utredningsseksjon om dette spørsmålet legges det til grunn, på side 8, at det i bestemmelsene i FNs kvinnekongresskonvensjon, som er gjort til intern norsk rett, heter at de har forrang foran annen lovgivning – skal «gå foran bestemmelser i annen lovgivning» – dersom det er motstrid. Man kan ikke bare si at man må forholde seg til trossamfunnsloven – her ligger det til grunn at Kvinnekongresskonvensjonen har forrang foran annen lovgivning.

Jeg vil spørre statsråden om hun også har den forståelsen, og at det derved er en plikt for staten å følge opp sin egen lovgivning – altså Kvinnekongresskonvensjonen, som ligger i vår lovgivning – og ikke gi støtte til dem som forskjellsbehandler kjønnene.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:17:24]: Jeg tror vi oppfatter det litt ulikt her. Det går an å ønske at det skal være 40 pst. kvinner i styrene, men om vi er pålagt å stille krav om det, har nok representanten Bøhler og jeg to litt ulike meninger om. Jeg tror vi kan gjøre veldig mye ved å bruke andre virkemidler enn å ty til lovverket eller holde tilbake økonomiske tilskudd. Det å gripe inn i religionsfriheten tror jeg vi skal være veldig varsomme med. Derfor tror jeg at kvinnekongresskonvensjonen og den forrang som representanten henviser til, vil tolkes litt ulikt.

Jan Bøhler (A) [12:18:29]: Jeg takker for tilleggssvaret fra statsråden.

Jeg vil bare understreke det som er poenget mitt her, at staten har en aktiv plikt til å fremme likestilling og følge opp KDK, den konvensjonen jeg har omtalt. Det står også, på side 13, i utredningen som jeg bygger på:

«Vi ser at konvensjonspartene» – altså den norske staten – «etter KDK har plikt til ikke å sponse praksiser som innebærer at kvinner og menn behandles ulikt, at statene skal ta aktive skritt for å forhindre diskriminering.»

Det er altså ikke snakk om at man bare kan vise til at man vil bruke andre virkemidler, oppfordre til endring, osv. Det er også snakk om en plikt til ikke å sponse prak-

siser som innebærer at kvinner og menn behandles ulikt. Jeg mener at på dette punktet har situasjonen stått stille i altfor mange år. Vi så det ved oppnevningen av nytt styre i Islamsk Råd, og vi ser det i opptellingen som Vårt Land gjorde, at det bare er 3 av 248 styremedlemmer som er kvinner, og de tre er i samme moské. Det er altså behov for at man følger opp dette på en sterkere måte.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:19:40]: Jeg er helt enig med representanten Bøhler i at likestilling mellom kjønnene er en grunnleggende verdi i Norge som vi skal hegne om. La det være helt klart: Selvsagt skal det være et mål at kvinner er godt representert i styringsorganene i tros- og livssynssamfunn. Men jeg oppfatter at vi tolker Kvinnekonvensjonen ulikt. Jeg mener at det ikke er noen plikt for oss fra myndighetenes side å stille krav om 40 pst. representasjon. Jeg mener at vi må se på andre virkemidler enn å holde tilbake økonomiske tilskudd eller bruke loven.

NRK hadde nettopp en sak fra Arendal der det var startet et kvinneopprør for å få kvinner inn i styrene i moskeene. Der er det i en av moskeene to plasser i styret pluss en vara som skal gå til kvinner. Lederen for den moskeen, Josef Hæier, uttaler at han er glad for at kvinnene skal slippe til, og at det er riktig og naturlig at kvinner er med i styret.

Dette viser at vi kan få til mye endring med bruk av andre virkemidler. Det har vi klart i Norge, og det håper jeg representanten er enig i at vi skal diskutere fremover og se på hva som kan ha mest mulig effekt.

Spørsmål 10

Hege Haukeland Liadal (A) [12:21:16]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Tirsdag 10. januar 2017 la Festivalutvalget fram sin innstilling til bevilgning til norske filmfestivaler. Den norske filmfestivalen i Haugesund og Barnefilmfestivalen i Kristiansand får kutt i sine bevilgninger. Hvordan mener statsråden dette henger sammen med Stortingets filmforlik og forutsigbarhet samt satsing på filmformidling?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:21:50]: I filmforliket sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om en helhetlig nasjonal filmformidlingspolitikk, der Norsk filminstitutt får et tydelig ansvar for den nasjonale formidlingen av filmkultur.

Regjeringen har fulgt opp filmforliket ved å gi Norsk filminstitutt det helhetlige nasjonale ansvaret for filmformidling og ansvaret for forvaltning av avgiftsmidlene i Norsk kino- og filmfond. Det er utarbeidet en ny forskrift som presiserer formålet med tilskudd til filmformidling. Forskriften ivaretar formålene som filmforliket presiserer at avgiftsmidlene skal kunne nyttes til, også i fremtiden.

Norsk filminstitutt har styrket tilskudd til filmfestivaler generelt, fra 14,8 mill. kr i 2015 til 18,6 mill. kr i 2017. Som foreslått i filmmeldingen er det opprettet et nytt festivalstøtteutvalg med bred filmfaglig kompetanse, med ansvar for å behandle søknader om tilskudd til filmfestivaler. Stortinget stilte seg bak dette – ny forskrift og også at det skulle etableres et nytt festivalstøtteutvalg. Det er det som er grunnlaget for de endringene som nå er gjort. Beslut-

ning om tilskudd er truffet på grunnlag av innstillingen fra utvalget og Filminstituttets vurdering i henhold til ny forskrift. Det var akkurat dette som Stortinget ba om – at det var utvalget som skulle vurdere det, at man skulle legge den forskriften til grunn.

Festivalstøtteutvalget har nå uttalt seg om hvordan utvalget har prioritert. Det har de fått mandat til å gjøre. Blant annet er det gjort endringer for at sammenlignbare festivaler skal få økonomiske tilskudd på tilsvarende nivå. Utvalget har videre ønsket å premiere festivalenes kunstneriske ambisjoner og evne til å tiltrekke seg et betalende publikum.

I svaret mitt vil jeg bare igjen understreke at dette viser at vi har fulgt opp filmforliket, vi har gjort det Stortinget ba oss om å gjøre. Verken stortingsmeldingen eller filmforliket sier noe om hvordan midlene til filmformidling skal fordeles mellom tiltak.

Tilskudd til filmformidling skal bidra til at publikum i Norge får tilgang til et bredt og variert tilbud av norske og utenlandske filmer med høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet. Tilskudd skal også bidra til formidling av filmhistorie og kunnskap om norsk og utenlandsk film, gi økt film- og mediekompetanse og bidra til et profesjonelt miljø for filmformidling. Dette er i tråd med formålet med tilskudd til filmformidling.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:24:48]: Det er ingen som helst tvil om hva som står i filmforliket fra Stortinget, ei heller hvem som har ansvaret for å utøve de vedtak som er fattet der:

1. forutsigbarhet for de norske filmfestivalene
2. transparente ordninger når det gjelder tildelingen
3. satsing på filmformidling

Den norske filmfestivalen er over 40 år og er sammenlignbar med filmverdenens ONS, en bransjefilmfestival som er en nasjonal og internasjonal filmfestival som har drevet godt, med god støtte fra nasjonal vilje i mange år. Det er rart at Film & Kinos to tidligere filmfestivaler har fått kutt i årets tildelinger. Det er statsrådens ansvar. Man legger i 2017 opp til 5 mill. kr i kutt, i 2018 1 mill. kr i kutt for Den norske filmfestivalen og 250 000 kr for bransjefilmfestivalen for barn og unge i Kristiansand.

Hva mener statsråden ledelsen i Kristiansand og ledelsen i Haugesund skal kutte i overfor filmbransjen i Norge og den internasjonale bransjen?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:26:26]: Da må jeg stille spørsmål til representanten fra Arbeiderpartiet om Arbeiderpartiet nå går imot sitt eget forlik og sin egen stortingsmelding, der de gir dette ansvaret til Festivalstøtteutvalget. For representanten sier her at det er mitt ansvar, det som har skjedd, de prioriteringene som nå er gjort, og det vedtaket som er fattet. Hvis representanten Haukeland Liadal står ved det, har jeg behov for at Arbeiderpartiet klargjør sin filmpolitikk.

Jeg er helt enig i at Filmfestivalen i Haugesund, som jeg besøkte i fjor, er en spesiell og unik festival der bransjen møtes, der produsenter, distributører og kinoene møtes. Den er veldig viktig, og jeg har stor tro på at de som er ny festivalledelse for en nyskapende og innovativ festival, nå vil gjøre endringer knyttet til de føringene som ligger i filmmeldingen, også for å kunne komme godt ut.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:27:39]: Jeg minner om hvem som stiller i spørretimen, og hvem som har anledning til å stille spørsmål. Det er Stortinget.

Jeg erkjenner også at jeg ikke hører kulturministeren svare på spørsmålet om hvor Kristiansand og Haugesund skal kutte i sine bransjefestivaler. Mange har fryktet regjeringens kulturpolitikk, og det er det stor grunn til å kjenne på. Når ble det – og hvem ga – krav om økning i publikumsdekning for økt nasjonal støtte til de norske filmfestivalene, bransjefestivalene som til daglig ikke jobber med den lokale publikumstilveksten?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:28:33]: De overordnede målene i det filmpolitiske forliket og i meldingen er formidling og publikumstill. Det er det viktige. Når vi nå har økt tilskuddet til filmfestivalene fra 14,8 mill. kr i 2015 til 18,6 mill. kr i 2017, kan selv ikke en representant fra et opposisjonsparti stå og si at det er kutt i filmfestivalene. Det er ikke riktig.

Jeg opplever at når Arbeiderpartiet sier at prioriteringene av tilskudd til filmfestivaler skal gjøres av Festivalstøtteutvalget, og vedtak skal fattes, mener man egentlig ikke det, for man vil at statsråden eller politikerne på Stortinget likevel skal gå inn og foreta en fordeling. Da er det veldig vanskelig å forstå hva Arbeiderpartiet her mener, for de sier det motsatte av det de har sagt i filmmeldingen.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:29:50]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.30.
